

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poselence in vabila po L. —, oglasi denarnih zavodov mm po L. —, mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. —. Oglasi naročnine in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Slovanski volilci Julijske Krajine!

Čez malo tednov, 6. aprila, se bodo vršile volitve v poslansko zbornico. Po novem volilnem redu pripadeta najmočnejši stranki dve tretjini vseh mandatov, če doseže vsaj četrtino vseh glasov. Fašistična stranka se poteguje za to. V našem volilnem okrožju ostane po tem takem od 23 mandatov samo 8 za druge stranke po sorazmerni številki glasov.

Slovanski volilci! Pozivamo vas, da pojedete 6. aprila na volišče in da oddate glas za slovansko kandidatsko listo zaznamujoč na glasovnici naš volilni znak,

lipovo vejico

in planiko

Storite tako, složno in srčno, vsi do zadnjega, da priborite svoji listi toliko mandatov, kolikor jih ji gre po resničnem številu našega ljudstva. Ne vodi nas pri tem in ne bo vodilo niti vse nasprotstvo proti državi ne proti vladi. Z vsi iskrenostjo in odločnostjo odklanjamo vsako tako misel, vsako tako sumničanje. Na najbolj merodajnem mestu, nasproti samemu načelniku vlade in voditelju fašistične stranke, so naši odposlanci podali v tem zmislu izjavo, ki je bila vzeta na znanje. Pozivamo vas le, da izrabite pravico, ki vam jo zakon daje, a je noben odgovorni činitelj ne odreka, da namreč izberete svoje, v pravem pomenu besede svoje zastopnike, ki naj kot možje vašega rodu in jezika vršijo svojo nalogo v popolnem soglasju z vašimi čustvi in željami, s popolnim razumevanjem vaših potreb in težav.

Taki zastopniki bodo imeli vedno pred očmi, da je naše ljudstvo po ogromni večini kmetiško in delavsko, in da mu je naložen vsakdanji težki boj za obstanek, da ima naša dežela svoje posebne koristi in da pristojni naši slovanski manjšini pravica, da brani in goji svoj jezik in svojo kulturo.

Zato bodo morali stremeti z vsemi silami za tem, da se spravi za zakonodajno in upravo v soglasje z gospodarskimi in socialnimi interesi našega kmetijskega in delavskega ljudstva in da se v duhu prave demokracije uvede kolikor bolj široka samouprava v občinah, okrajih in deželi za vse krajevne stvari, ki se ne tičejo državne celokupnosti.

Predvsem pa bodo morali vaši zastopniki zastaviti vse moči, da se položaj slovanske manjšine uredi brez strasti in predsodkov, s stvarnostjo, pravičnostjo in blagohotnostjo, kot pravzaprav čisto tehnično vprašanje, brez improvizacij in dilematizma, ne po podrejenih, mnogokrat neizkušenih ali nesposobnih funkcijonarjih, nego enotno, vedno po zaslišanju legitimnih zastopnikov prizadetega ljudstva. Saj ni mogoče presojati in urediti položaja slovanske manjšine le z oziroma na razmerje med njenim številom in štiridesetimi milijoni vseh italijanskih državljanov ali v značaju več ali manj prikriti ali odkriti asimilacijske politike. V Julijski Krajini tvori slovanski živelj sestaven in važen del prebivalstva vse dežele in kot takšnemu mu gre na šolskem polju, dalje glede rabe jezika pred oblastmi, na sodiščih in v javnem življenju sploh, glede zaščite in pospeševanja njegovih kulturnih interesov primerno upoštevanje. Kar se je v tem oziru zamudilo in zagrešilo, se mora popraviti, gotovo ne v škodo in nečast državi.

Slovanski volilci Julijske Krajine!

Pojdite 6. aprila na volišče samozvestno in pogumno, zanašajte se na slovesno obljubo, ki nam je bila dana, da se bo volilna sloboda ščitila, zaupajte v pravičnost svoje stvari in zaupajte tudi v modrost mož, ki jim je poverjena usoda Italije, da bodo znali popraviti zmote preteklosti in omogočiti slovanskim državljanom, da zamorejo, pokorni zakonom, zvesti sebi, vršiti kot dobri italijanski državljanji svojo zgodovinsko nalogo.

Slovanski volilni odbor.

Jurenev prispel v Rim

RIM, 12. Davi ob 7.35 je prispel v Rim dr. Konstantin Jurenev, poslanec Zveze sovjetskih socialističnih republik v spremstvu svoje žene in poslankega tajnika. Na postaji so ga sprejeli markiz Paolucci de Calboli, kabinetni načelnik na zunanjem ministrstvu, generalni ravnatelj conte Maselli ter člani ruske delegacije Gorgjakov, Mihajlov in dr. Scheffel.

Italija ratificirala lausannesko pogodbo
RIM, 12. Italijanska vlada je že odpodala kr. poslanstvu v Parizu ratifikacijo lausanneske mirovne pogodbe in vse potrebne listine za sestavo zapisnika o shranitvi ratifikacij, na podlagi katerega bo pogodba stopila v veljavo takoj po predložitvi ratifikacij s strani obeh drugih zavezuških velevladi, kakor predvideva to člen 143 pogodbe.

Sestanek fašistovskih poveljnikov
RIM, 12. Danes so se zbrali ob navzočnosti ministrskega predsednika Mussolinija in glavnih poveljnikov državne milice gen. De Bono in Italo Balbo poveljnik drž. milice ter so poročali o položaju v posameznih conah. Poveljniki ostanejo v Rimu, dokler bo zasedal veliki fašistovski svet.

Novi e...stovski zastopnik v Rimu
RIM, 12. Kralj je izrazil svoje zadoščenje radi imenovanja Ahmed Zulficarja paše za izrednega zastopnika in pooblaščenega ministra egiptovskega kralja na kr. italijanskem dvoru.

Za sporazum med Anglijo in Francijo

Predlog glede zračnega oboroževanja zavrnjen

LONDON, 12. Na sinočni seji je bil v dolgi zbornici z 269 proti 265 glasovom zavrnjen predlog, v katerem je bilo rečeno, da mora imeti Velika Britanija toliko zračnega brodogoja, da bo v stanu braniti se proti napadom ene izmed najmočnejših zračnih sil. Državni podtajnik za zračno brodogoj, ki je predložil proračun za zračno brodogoj ter ga pojasnil, je v dolgem govoru pobijal predlog, češ da je naperjen proti Franciji. Odobritev predloga bi torej pomenila sprico izjav državne podtajnika nezaupečno vladi. Sicer pa je to glasovanje pokazalo, da stoji sedanja fašistična vlada na zelo šibkih nogah in da živi le po milosti liberalcev.

Med drugim je izjavil radikal Nastas Petrovič, da so radikali postopali po zakonu, praksi in parlamentarizmu. Zakon ne pravi, da mora odbor verificirati v roku sedmih dni vse mandate, ampak le da mora dokončati vse posle, ki so pred njim. Radikali zastopajo svoje stališče brez vsakega postanskega namena. Po njegovem mnenju bo za državo velike koristi, ako pridejo radikalcvi v parlament. Glede pritožb proti gotovim mandatam veli, da je treba iti preko njih, da se čimprej verificirajo mandati Radicevih poslancev. — Ta izjava posl. Petroviča je izzvala veliko senzacijo v odboru. Opozicija mu je burno ploskala. Po izjavah dr. Hohnjeca, demokrata Pera Markoviča, radikala Vaso Jovanovića in zemljoradnika Moskovljevića je predsednik Gjurčić predlagal nato, naj se verificirajo tudi sporni mandati radicevskih poslancev, ker pritožbe proti njim niso zadostne.

Vršilo se je glasovanje in so bili soglasno verificirani sledeči poslanci: 1. Nikola Ovanin (poška županija), 2. dr. Nikola Nitić (sremska županija), 3. Ivan Robić, 4. Franjo Malčić, 5. dr. Vladimir Maček, 6. Edo Marković, 7. Josip Predavec, 8. Jure Velečić (vsi zagrebški županiji), 9. Franjo Rataj (belovarska županija) in 10. Stjepan Klajić (poška županija). S tem je verificiranih vseh dvajset mandatov radicevskih poslancev, ki so predložili svoja pooblastila narodni skupščini.

Bludi minister Bukšeg umri

ZAGREB, 12. Včeraj ob 2. ponoči je v senatoriju na Brestovcu na jetiki umrl voditelj hrvatskih socialističnih demokratov, bivši minister za prehrano, predsednik »Saveza grafiških radnikov« in glavni ravnatelj »Okrožnega zavoda za zavarovanje delavcev«, Vilim Bukšeg.

Pred vladno krizo na Francoskem?

Odbora izvedencev hosta kmalu končala z delom - Poziv na Društvo narodov za regulacijo tečajev?

PARIZ, 12. Dasi se je padanje franka ustavilo, je vlada v velikih skrbih za usodo franka. Nič čudnega. Saj je silni padec franka zelo zrahljal tla sedanji vladi. Zbornica je sicer z glasovanjem o vladnih načrtih, na katere je stavila vlada vprašanje zaupnice, ponovno izrazila Poincaréjevi vladi zaupnico; toda ti načrti čakajo še odobritve senata. Ze v finančni komisiji senata so nekateri vladni predlogi zadeli na zelo hud odpor. Poincaré je moral zagroziti z ostavko, ako je hotel, da je komisija podvzela s proučitvijo načrtov in jih končno včeraj v bistvu odobrila. A za komisijo se bo moral izreči še senat. V političnih krogih so veliki pesimisti glede odobritve načrtov s strani senata. Nekateri gredo celo tako daleč, da prorokujejo, da bo senat zavrnil vladne načrte. V tem slučaju bi moral Poincaré podati ostavko ali pa vsaj menjati nekatere ministre. Vendar pa je skoro gotovo, da ne bo šel senat do skrajnosti; kajti morebitni zavrnitvi predlogov za zboljšanje franka s strani senata bi gotovo sledil nov padec franka, ki bi še bolj povečal nezadovoljstvo v državi.

Poluradni list »Temps« je objavil članek, v katerem poudarja, da je tečaj denarja posamezne države odvisen od tečaja denarja druge države, tako da padec denarja ene države neizmerno škoduje tudi denarju druge države. V istem smislu naglašala »New York Herald«, da je takoj po padcu franka padel tudi šterling napram dolarju. To bo imelo za Anglijo toliko bolj bolečosežne posledice, ker mora Anglija plačevati dolg Združenim državam v dolarjih. Ker torej padec kakšne valute povzroči navadno veliko zmešnjak in škodo na vseh finančnih trgih, naj bi se države med seboj posvetovale za skupne ukrepe proti škodljivemu valovanju tečajev. Ker pa imamo tu Društvo narodov, naj bi to dalo pobudo za slično akcijo.

Odbora izvedencev hosta kmalu dokončala svoje delo. Včeraj popoldne je dr. Schacht, predsednik nemške državne banke, poročal v bančni podkomisiji. Danes ob 11.30 je nadaljeval s poročilom; do jutri bo bržkone že izprano obdelal vsa predmet. Nato bo odbor, ki mu predseduje Dawes, proučil predloge dr. Schachta. V glavnem pa je ta odbor že izdelal poročilo o svojem delu. Predlogi, ki jih bo odbor stalno odškodninski komisiji, so popolnoma splošnega značaja. Zdi se, da bodo izvedenci predlagali, naj se dovoli Nemčiji moratorij za plačilo vojne odškodnine v denarju, medtem ko bi Nemčija še nadalje plačevala z datjavami in naravi. Dalje je se dovolilo Nemčiji posojilo. Predlogi bodo poleg tega vsebovali razne določbe glede nove nemške emisijske banke, državnih monopolov in železnice.

Zbornica je sinoči odobrila s 425 proti 135 glasovom zakonski načrt za ratifikacijo pogodbe, na podlagi katere je bila Besarabija priključena Rumuniji.

Nova grška vlada sestavljena

ATENE, 12. Nova vlada je bila končno sestavljena in je danes prisegla regentu, nakar se je predstavila narodni skupščini. Člani novega ministrstva so: predsedništvo in zunanje zadeve in finance Papanastasi; vojska general Condilis; mornarica kapitan Madjikyriakos; notranje stvari Aravantinos; poljedelstvo Bakalbassi; občila Issaias; državno gospodarstvo Mitsotakis; socialno skrbstvo Paxis; justica Stamoulis; prosveta Lymberopoulos.

Atentat na angleško in romunsko poslanstvo v Atenah

ATENE, 12. Listi poročajo, da je davi eksplozivna dinamitna patrona pred tukajšnjim angleškim poslanstvom. Del mornatega stebrišča je bil porušen, ena vrata so bila razdejana in več šip je bilo razbitih. Papanastasi je šel takoj na angleško poslanstvo izraziti svoje obžalovanje nad tem dogodkom. Izvršenih je bilo več aretacij.

ATENE, 12. Atenski dopisni urad objavlja: Nek orožnik je našel proti 3. uri jutraj 8 dinamitnih patron na pragu palače tukajšnjega romunskega poslanstva. Ves tisk obsoja oba atentata.

Areacije makedonstvuščih

SOFIJA, 12. Nedavno aretirani makedonstvuščih so bili internirani v »aznih krajih« vzhodne Bolgarske. Dan za dnem se izvršujejo nove aretacije makedonstvuščih v Soliji in v pokrajinah ob jugoslovenski meji. Bolgarski dopisni urad izjavlja, da se iz dobro poučenega vira zanika v inozemstvu razširjena vest, da so bile te aretacije izvršene na pritisk inozemskih vladi. Aretacije je odredila vlada iz lastnega nagiba, ker je s tem hotela podati dokaz svoje miroljubnosti.

Švedija bo priznala Rusijo

STOCKHOLM, 12. Po izvestnih informacijah je švedska vlada končnoveljavno sklenila, da prizna ede jure» Zvezo ruskih sovjetskih in socialističnih republik. Primeren predlog bo predložen prej poslanški zbornici. Kakor hitro bodo vzpostavljene normalni diplomatski in konsularni stiki, bo sklenjen tudi trgovinski dogovor, ki bo vseboval ključavo prednostne države.

Gibanje muslimanov radi odprave kalifata

LONDON, 12. Agencija Reuter poroča iz Jeruzalema: Višji muslimanski svet sporoča, da je bil ponujen kalifat Huseinu pod pogojem, da dela na to, da se ustanovi v vsaki deželi, kjer je v rabi arabski jezik in kjer bi bil on kalif, popolnoma samo-

stojna ustavna vlada. Veliki mufti in člani visjega sveta se bodo podali na Prekojorsdanko, da ponudijo Huseinu kalifat.

Politični proces v Budimpešti

DUNAJ, 12. Grofica Karolyi, žena grofa Mihaela Karolyja, načelnika ogrske republike v letu 1918, čigar premoženje je bilo — kakor znano — zaplenjeno od Horthyjeve vlade, ker je bil obdolžen zločina veleizdaje, je vložila pri sodišču v Budimpešti tožbo proti erarju za osvojitve svojih draguljev, ki so bili tudi zadeti od sekvestra. Za ta proces vlada v Budimpešti veliko zanimanje, in to posebno po sodni razpravi grofice Karolyi proti ogrskemu erarju, da bi se ji iz zaplenjenega imetja njenega moža prisodili aliamenti za njo in za njene otroke; to prošnjo so ogrska sodišča zavrnila.

Obsojen na prisilno delavnico

BERLIN, 12. Porotno sodišče v Darmstadtu je obsodilo na dosmrtno prisilno delavnico čevljarja Kinkla iz Frankfurta. Obsojenec je z največjim cinizmom priznal, da je izvršil 132 umorov, ropov, napadov in vrho tatvine in drugih podobnih zločinov in da deloma sam, pri nekaterih mu je pa pomagal nek skrivlec, ki je pa pred kratkim umrl. Državni pravdnik je zahteval smrtno obsodbo, kar pa ni bilo sprejeto, ker so zdravniki-izvedenci izjavili, da se ne more Kinkel smatrati za popolnoma odgovornega za svoja dejanja.

K strašni eksploziji v Ameriki

SALT LAKE CITY, 11. Kakor znano, je bilo vsled eksplozije v nekem rudniku zasutih 175 rudarjev. Danes je bilo izvedenih 78 mrlic.

Svetovni rekord višine s pomorskim letalom

LE BOURGET, 11. Letalec Sadi Lecointe je dosegel svetovni rekord višine s pomorskim letalom; vzpel se je 9000 metrov visoko. Prejšnji rekord je bil 6800 metrov.

Tudi naš program!

Nosilec kandidatske liste poadiških Nemcev je imel v nedeljo pred številnimi volilci svoj programni govor, ki ga posnemljemo tu v glavnih potezih.

Uvodoma je omenjal govornik, s kakim mladeniškim ognjem so šli Nemci Poadizja v letu 1921. v volilni boj. Razvoj stvari in pritisk razmer pa sta dovela do tega, da ta ogenj ne more več tako živo plamteti, kakor je v začetku našega političnega življenja v novi državi. Sedaj pa je treba pokazati, ali je bil tedaj le ogenj slame, ki se hitro vžiga in istotako hitro ugaša, ali se je bil neugasen ogenj prave ljubezni do domovine, četudi ga ne netijo več nade, »ki smo jih mogli gojiti tedaj«.

Volilno geslo je bilo tedaj avtonomija. Upravičeno je bilo to geslo, ker vlada in vladajoče stranke niso bile tedaj nepriljudne misli avtonomije, marveč smo mogli pričakovati, da bomo v ustavnem in administrativno-pravnem pogledu uvrščeni v kraljevino Italijo na temelju načela samouprave. Uverjeni smo bili, da bo to najboljše podlaga za naše uspevanje v kulturnem in gospodarskem pogledu in za našo narodno obrambo v okviru državnega interesa. Danes pa ne moremo govoriti več o avtonomiji, ker je sedanja vlada načelno nasprotna misli avtonomije. Mi pa moramo smatrati politiko kot umetnost možnosti in moramo zahteve, ki vsaj za sedaj niso izvedljive, zapostaviti! Vendar pa je ta misel tako naravna, da je ne more prezirati noben politični program. Je to enostavna misel samospoštovanja in samohrane v kulturnem, gospodarskem in narodnem pogledu.

Zbor naših zaupnikov je — je naglašal govornik — sklenil, da se udeležimo volitev. S tem je izrazil dvojno: nečemo se postaviti na načelo zanikanja države in se hočemo udeleževati na pojavih državnega življenja kljub krivici volilnega reda in kljub vsemu grenkemu, kar smo doživeli; na drugi strani pa smatramo dobrih kulturne, gospodarske in narodne narave za tako važne in dragocene, da moramo imeti svoje lastno zastopstvo, in sicer v ljudeh, ki živijo med nami in so med nami vzrasli, in ljudeh, ki znajo ceniti te dobrine in ki imajo tudi potrebo znanje za njih obrambo.

Programatične smernice, ki jih je zbor zaupnikov začrtal kandidatom, so: sodelovanje v splošnem okviru državnih nalog in interesov, zastopstvo posebnih interesov naše domovine v gospodarskem, kulturnem in narodnem pogledu. Pri tem pa smo uverjeni, da se obe ti smernici stekata v eno — splošno blaginjo države.

Na to je govornik razpravljal o vprašanju, zakaj da so poadiški Nemci postavili svojo listo, zakaj se niso raje pridružili kakim drugi veliki stranki. Odgovoril je: Res so prišle take ponudbe od raznih strank. Ker pa ni prišlo do takega dogovora enostavno zato, ker vsaka stranka hodi raje svojo pot in stavlja v ospredje svoje posebne interese, smo morali postaviti svojo lastno listo, če smo sploh hoteli imeti v parlamentu kako zastopstvo. S tem pa ni rečeno, da ne bomo sodelovali z drugimi strankami v parlamentu v skupnih stvareh, pred vsem pa v mnogih vprašanih gospodarske narave. Prebivalstvo hoče imeti svoje glasnike, ki naj vsaj spo-

ročajo vladi njegove želje in zahteve. Ta potreba je danes tem nujnejša, ko vidimo, kako se vedno bolj krči število izkušenih uradnikov in nameščencev, ki so natančno poznali naše razmere in ki so bili poškani, da tvorijo most med prebivalstvom in višjimi uradnimi mesti. Zahtevo, naj se nameščajo uradniki, ki poznajo naše razmere in jezik ljudstva, je tudi ministrski predsednik Mussolini — napram odposlanstvu Nemcev izrecno pripoznal kot popolnoma opravičeno.

Glavna naloga naših zastopnikov ob sedanjem stanju stvari bo, da pojasnijo in poučujejo, da posredujejo v namen, da na uradnih mestih izvedo dejansko stanje stvari, resnične želje in skrb našega prebivalstva. Dosedanji poslanci se niso po-nasali in se tudi niso mogli ponašati z velikimi uspehi. Ali to, kar so dosegli in kar to preprečilo slabega, naj se ne podcenjuje, ker se je vršilo brez hrupa in reklame v javnosti.

Tudi danes, kot kandidatje — je nadaljeval govornik — izjavljamo, da ne moremo obljubljati velikih uspehov. Nobena stranka — ako je pošena — vam ne more danes obljubiti določene uspehe ali morda izpolnitev vseh naših gospodarskih želja. Saj je znano, da sedanja vlada zavzema vse drugačno stališče napram parlamentu in vsled tega tudi napram posameznim pos-lancem, nego je bilo to pri prejšnjih vladah. Sedanja vlada ni odvisna od strank in hoče brez oziira nanje in njih želje hoditi pot, ki si jo je začrtala. Hoče, naj parlament sodeluje z izvedenostjo, ne pa da dela politiko praznih besed. Poslanci naj s svojim pojasnjevalnim delovanjem pomagajo vladi ustvarjati podlage za dobre in smotrene odločitve. To pa bodo mogli naši poslanci koristneje in uspešneje vršiti, nego kdorkoli drugi, ker poznajo razmere dežele. To seveda na predpostavki, da jih bodo hoteli poslušati. To pa bo morala vlada, ker vsaki vladi mora biti ležeče na tem, da je poučena o resnični volji ljudstva.

Potem ko je govornik obširno razpravljajal o raznih gospodarskih vprašanih poadiškega ozemlja, ki jim bodo morali poslanci posvečati vso svojo pažnjo in vse svoje delo, je nadaljeval:

Pri tem pa ne smejo nikdar pozabiti, da jim je poverjena tudi bramba idealnih dobrin naše domovine. To so: obramba verskega čustvovanja ljudstva, njegovega jezika in kulturnega življenja. Neki italijanski poslanec je rekel nekoč v avstrijskem parlamentu: »Izguba narodne bistvenosti je izguba življenja.« Zato se moramo tudi mi z istim nagonom samohrane, s katerim se borimo za svoje življenje, boriti do skrajnosti tudi za svojo narodnost! To niti ni odvisno od naše volje, marveč od narave same. Naše bistvo, ki mu je narodnost neodstopljivo sestaven del, nas sili k temu! Ravno zato je v meni živa, trdna in neomajna vera, da so naše narodno bistvo ne pogubi in da ga nikdo ne more izrebiti! Zato bomo neprestano govorili vladi, da sedanja uredba šolstva, oziroma učnega jezika, ne more ostati kakor je sedaj, da je nesmoterna ter da nikdar ne doseže svojega namena, ako ima služiti raznarodovanju, marveč da more služiti

pravici otrok, da dobivajo pouk v materinim jeziku, kar edino odgovarja splošno pripoznanju pedagoških načelom! Le tako se morejo razpršiti težke skrbi, ki mučijo danes naše starše za bodočnost svojih otrok. Nismo tako nespametni, da ne bi tudi mi sami želeli, da se otroci pravilno naučijo italijanskega jezika in da ne bi bili pripravljeni vse storiti v ta namen. Toda to naj se vrši po izkušenih metodah drugih dežel, kjer se pravi temelj pouka postavlja najprej v materinim jeziku, na katerem se vrši potem pouk drugega jezika! Tudi nismo tako nespametni, da bi hoteli, naj se 40.000.000 Italijanov uči nemški jezik in da bi mogli v vsej Italiji občevali v svojem jeziku. Moremo si pa misliti uredbo jezikovnega vprašanja, ki na eni strani ne bo na škodo italijanskega narodnega jezika, a bo vendar ustrezala pravici in interesom naše skromne narodne manjšine ter ji bo omogočala, da se bo v uradnem občevanju v pokrajini sani posluževala svojega materinega jezika. Ko vidimo koliko težav in stroškov ima prebivalstvo, ker se ne ustreza tej zahtevi, koliko vrlin in za delo vnetih mož je v občinah odtisnjenih od dela radi jezikovnih težav, je jasno, da je le v dobro razumevanem interesu države in njene uprave, da se te sile ne izrabljajo brez koristi, ali pa da ostajajo neizkoriščane! Samoobsebi je umevno, da mi našim sodržavljanom italijanske narodnosti ne odrekamo dolžnega

Društvo narodov

Pretekli ponedeljek se je začelo v Ženevi XXVIII. zasedanje sveta Društva narodov in vsled tega se bo v teh dneh po listih zopet nekoliko več govorilo o tej važni mednarodni ustanovi. Povodom znane hrške zadeve je bil ugled Društva narodov zelo omajan, a v zadnjem času se opaža v mednarodnem življenju zopet živahnejše gibanje, ki gre za tem, da se povrne Društvo narodov njegova prvotna veljavnost. To idejo zastopa predvsem nova angleška laburistična vlada, ki je tudi že izrazila željo, da bi se temu mednarodnemu zboru svobodnih držav pridružile tudi Rusija in Nemčija.

Za ugled Društva narodov je zelo važno, da se čim bolj razširi tudi ideja, na kateri je osnovano. Zato skrbi, kakor znano, takojenovan Udrženje društev za Društvo narodov. Pa tudi sekretariat Društva narodov priznava pomen, ki ga ima primerna propaganda za utrjevanje Društva narodov in njegovega ugleda. Tako propaganda je potrebna predvsem v širokih slojih posameznih narodov, zakaj med temi je ideja Društva narodov še prav slabokorenjena. Ni dvoma, da bo tej propagandi izborna služila zbirka poljudnih razprav, ki jih je začel izdajati informativni oddelek glavnega tajništva Društva narodov in v katerih namerava opisati vse dosedanje delovanje tega mednarodnega zbora. Ravno kar smo prejeli prvo brošuro iz te zbirke, ki nam jo je poslalo glavno tajništvo Društva narodov.

Naslov tega dela se glasi »Društvo narodov, njega sestav in njega uredba« ter ima potemtakem služiti ta prva brošura kot uvod nadaljnjim razpravam o Društvu narodov. V naslednjem posnemljemo par najbistvenjših misli iz te razprave tudi za našo širšo javnost. Društvo narodov je trajna združitev držav, ki so se združile, da s skupnim naporom delajo za pobjanje vojne in za zagotovitev miru. Ustava Društva narodov je določena s pogodbo o Društvu narodov, ki je ob enem sestaven del versailleske, senžermenske, neillyske in trianske mirovne pogodbe. Pogodba o Društvu narodov je stopila v veljavo 10. januarja 1920. leta. Tega dne so namreč predložili nemški zastopniki listino o ratifikaciji versailleske mirovne pogodbe.

V uvodu postavlja pogodba o Društvu narodov splošna načela, na podlagi katerih se države članice obvezujejo, da sprejmejo v svrhu razvijanja mednarodnega sodelovanja in zagotovitve miru določene obveze, da se ne bodo posluževale vojne, da bodo strogo spoštovala določbe mednarodnega prava, po katerem se bodo ravnale v bodoče vse vlade, da bodo storile vse, da zavihla pravica in da bodo v medsebojnih odnosih spoštovala vse pogodbenne obveze. Za pravilno razumevanje te mednarodne ustanove pa je treba imeti pred očmi dejstvo, da je Društvo narodov združitev držav, da izrecno priznava suverenost držav in da omejuje svoje delovanje le na zunanje zadeve. Društvo narodov ni nikakoli zasebna ustanova, ki bi obstajala izven držav ali nad njimi. Ono ne vsiljuje svojih sklepov in njeno glavno orodje sta: objavljanje dogodkov in prečiščevalna moč, ki izhaja iz vsakega posredovalnega delovanja. Njega cilji sta soglasnost in sporazum. Ker je Društvo narodov sestavljeno iz držav, vodijo njega delo predstavniki izvršilne oblasti teh držav, t. j. predstavniki njihovih vlad. Vsak sklep, ki ga sprejme Društvo narodov, se more torej izvršiti le potem vlad včlanjenih držav. Društvo pa je na drugi strani izvršilni organ za sklepe posameznih vlad, in sicer samo za take sklepe. Vse delo Društva je samo plod sporazuma med vladami posameznih držav.

Države, ki so pristopile k Društvu narodov, se s tem niso odrekale svojim narodnim težnjam ne svojim posebnim interesom. Težnje in interesi ene države pa lahko pridejo v spor s težnjami in interesi druge države. Društvo narodov olajšuje reševanje takih sporov. V tem lahko ima uspeh ali neuspeh. Ako se njegovi sklepi ne sprejmejo, nima to za posledico nikake sankcije. Sankcije (kazni) se lahko uporabijo samo proti državam, ki so prekršile dano besedo ter se lotile vojne, bodisi da zagrešijo to dejanje s tem, da se nočejo podvreči mirnemu postopanju za

spoštovanja do njihovega jezika in njihove narodnosti. Tega niti ni treba naglašati. Če bo tudi nam zagotovljeno to spoštovanje, se razvijeta sama po sebi mirno sožitje in sodelovanje, kar je naša iskrena želja.

Dr. Tinzl je zaključil: »Naša lista nosi znak planike in lipove vejice. Ta poslednja je znak slovanske liste. Toda lipa je tudi pri nas od davnine sveto drevo in srečno naključje je, da sta oba znaka vzeta iz naše narave in da so v planiki predočene naše gore, v lipovi vejici pa naše doline. Tako me naš znak povrača k besedam, ki so mi bile izhodišče: da je naša lista vznikla iz misli domaćega zastopstva domovinskih interesov, da ni sestavljena radi kandidatov, marveč v resnici radi domovine! In kakor glasovnica ne nosi nikakega imena, marveč le znak, naj tudi vsakdo misli na to, da pri volitvah ne gre za revne osebe kandidato, ampak da mora vsakdo posvedočiti svojo neminljivo vdanost do vsega, kar pomeni našo domovino!«

V tem programnem govoru je označen tudi naš program. Prečitajte še enkrat naš včerajšnji članek pod naslovom »Složno in srčno! Videli boste, da so izvajanja dra. Tinzla miselno in polnem skladu z našimi. Samo da je ta nosilec liste podpisal Nemcev povedal vse določene in nazorne, neko smo mogli mi v svojem kratkem članku.

rešitev spora, bodisi s tem, da se uprejo enoglasnemu sklepu Društva narodov.

K Društvu narodov je pristopilo takoj v začetku 42 držav a koncem 1. 1923. je šlo že 54 članic, in sicer: Abesinija, Južna Afrika, Albanija, Argentinita, Avstralija, Avstrija, Belgija, Bolivija, Brazilija, Bolgarska, Kanada, Čili, Kitaj, Kolumbija, Kosta Rika, Kuba, Danska, Španija, Estonija, Finska, Francija, Velika Britanija, Grška, Gvatemala, Haiti, Holandija, Honduras, Ogrska, Indija, Svobodna država Irska, Italija, Japonska, Letonija, Litva, Luksemburg, Nikaragva, Norveška, Nova Zelandija, Panama, Paragvaj, Peru, Perzija, Poljska, Portugalijska, Rumunija, San Salvador, Jugoslavija, Sijam, Švedska, Švica, Čehoslovaška, Urugvaj, Venecuela.

Organi Društva narodov, ki jih predvideva pogodba o njega ustanovitvi, so sledeči: Občni zbor, svet, glavno tajništvo, stalno mednarodno razsodišče, mednarodni delovni urad. Občni zbor tvorijo vse države, včlanjene v Društvo, in se sklicuje enkrat na leto k rednemu zasedanju. V slučaju potrebe pa se lahko skliče tudi k izrednemu zasedanju. Delo občnega zbora se razdeli med šest komisij, ki so sledeče: 1) za ustavno in pravno vprašanja, 2) za vprašanja tehničnih organizacij, 3) za razoroževanje, 4) za proračun Društva in njega notranja vprašanja, 5) za socialna vprašanja in 6) za politična vprašanja. — Svet Društva narodov obstoji sedaj iz štirih stalnih in šestih izvoljenih članov in je tako-le sestavljen: Belgija, Brazilija, Španija, Francija (stalno), Anglija (stalno), Italija (stalno), Japonska (stalno), Švedska, Čehoslovaška in Urugvaj. Svet Društva narodov ima svoje sestance, kadarkoli zahteva potreba, toda v vsakem slučaju mora imeti vsaj en sestanek na leto. — Glavno tajništvo se nahaja v sedežu Društva, ki je v Ženevi in je razdeljen na več odsekov, med katerimi so glavni sledeči: 1) politični odsek, 2) finančno-gospodarski, 3) informativni, 4) odsek za promet in tranzit, 5) odsek za mednarodno upravo (Saar in Gdansk), 6) odsek za kolonije in mandate, 7) odsek za razoroževanje, 8) za higijeno (zdravstvo), 9) za socialna vprašanja, 10) odsek za mednarodno duševno sodelovanje, 11) pravni odsek. V tajništvu je zaposlenih okoli 150 uradnikov. — Stalno mednarodno razsodišče ima svoj sedež v Haagu. Ta organizacija kakor tudi mednarodni delovni urad nista bila ustanovljena že s pogodbo o Društva narodov, temveč sta ju ustanovila pozneje občni zbor in svet Društva narodov. Zato imata v sestavi Društva poseben položaj kot dve samostalni organizaciji.

Poleg teh organov ima Društvo narodov na razpolago več pomožnih organizacij, med katerimi naj omenimo finančno-gospodarsko, za tranzit, za zdravstvo, socialna vprašanja itd.

To bi bil približen opis naprav, s katerimi vrši Društvo narodov svoje delo v imenu držav, ki so v njem včlanjene. V štirih letih svojega obstoja je imelo že precej lepih uspehov, ki pričajo o važnosti in koristnosti te velevažne in potrebne ustanove.

Kaj je naredila Francija za svoje opustošene dežele

Poincaréjeva vlada mora prestajati težke krize. Padanje franka grozi omajati politični ugled Poincaréja, ki je izvedel grozljivo svojega prednika, da je treba Nemce »trdo prijeti«. Desna in leva opozicija se zaganjata v moža, ki mu ne bo mogel nihče očitati pomankanje energije in odločnosti. V svojem zadnjem govoru pred zbornico je Poincaré z vsem ognjem branil svoje delo in pošteno okrcal »nergače« obeh opozicij. Eden glavnih očitkov opozicije je, da vlada zanemarljavo obnovitveno delo. Te očitke je mogel Poincaré s statističnimi podatki ovreči in njegova tozadevna izvajanja so izzvala burna odobravanja večine.

Ogromno delo so že izvršili Francozi v opustošenih deželah, mnogo denarja je že požrlo to težko obnovitveno delo, a Nemci se branijo plačati. Seveda to delo ni še končano, deloma ker se ne da tako hitro vse popraviti in pozidati, kar je uničila vojna, deloma ker še ni rešeno odškodninsko vprašanje in mora Francija iz svojih

sredstev obnavljati poškodovane dežele. Vendar pa je kljub temu delo, ki so ga Francozi izvršili tekom malih let, naravnost ogromno. V tem energičnem trudu se kaže velikanska sila francoske civilizacije in kulture. Francija more služiti kot zgled tudi ostalim državam, ki imajo skrbeti za obnovo po vojni poškodovanih krajev.

Zelo poučen je rezultat dosedanjega dela. Iz neke statistike francoskega ministrstva za »osvobodjene kraje« posnemamo naslednje odstavke. Ob izbruhu vojne so nemške čete naglo prodirale na francosko ozemlje; ob tem prodiranju ni bilo velikih in dolgotrajnih bojev. Zato ni tedaj to ozemlje bogve kaj trpelo. Šele potem, ko se je fronta ustalila, to je po bitki ob Marni, ko so se Nemci umaknili, je nastala ona takojenovan »rdeča cona«, ki jo je namočila tri milijoni vojakov. Štiri leta je divjal tu boj vedno na isti črti in je popolnoma porušil vsa poslopja in uničil vse življenje na tem nesrečnem pasu. Zato je treba razločevati med prehodno škodo, ki so jo utrpeli prebivalci vsled prodiranja in umikov, vsled rekvizicije in omejenih bojev in med uničenjem na »rdeči coni«.

Od 536.000 kvadratnih kilometrov, ki je površje vse francoske države, je bilo poškodovanih 35.000 kvadratnih kilometrov. Od tega ozemlja odpade na nemški in zavzezniki pas strelskih jarkov, torej na »rdečo cono« po 250 km², in sicer 500 km dolžine od Rokavkega preliva pa do Vogeov v povprečni širini 50 metrov, to je torej okroglo 500 km². Minister za osvobodjene kraje ceni »rdečo cono« na 580 km². Torej teh 500 do 600 km² je bilo popolnoma uničeno, približno 17.500 km² je bilo močno poškodovano, ostalo ozemlje je le malo trpelo. Prebivalstvo prizadetih krajev je šlo pred izbruhom vojne 4.700.000 duš, to je skoro 12% vse Francije, ki je štela 39.500.000 duš. Poškodovani kraji spadajo k najboljšeim industrialnim in najbolj obljubljenim deželam Francije. Ob koncu vojne je prebivalstvo šlo le še 2.080.000 duš. Zopetno vračanje je šlo po tri stopnji: 1. januarja 1920. 3.100.000; 1921. 3.300.000, 1922. skoraj 4 milijone, 1. 1923. 4.075.000, a 1. januarja 1. 1924. so našli 4.250.000 oseb. Če vzamemo, da je iz osvobojenih krajev padlo okroglo 400.000 ljudi v vojni, tedaj se more sklepiti, da so se skoraj vsi begunci vrnili domov.

Obdelana zemeljska površina omenjenih 35.000 km² je znašala v 1. 1914. 2.236.000 hektarjev. Od teh je bilo poškodovanih 1.923.500 hektarjev, a 85.600 hektarjev »rdeče cone« je bilo treba izločiti iz obnove, ker se je smatralo, da se ne dajo več popraviti. (Ta kalkulacija je se izkazala medtem kot zmotna, zakaj kmetje »rdeče cone« so kljub vsemu poskušali očistiti zemljo granat, šrapnelov, boede žice in drugih vojni ostankov. In do 1. jan. 1924. je bilo od 85.000 hektarjev 21.440 zopet uporabnih, t. j. skoraj 25%.

Obnova ostalih zemljišč je naraščala takole: 1. januarja 1920. je bilo obdelanih 1.130.500 hektarjev, 1. jan. 1921. 1.097.240 ha, 1. jan. 1922. 1.475.000 ha, 1. jan. 1923. 1.764.000 ha, 1. jan. 1924. 1.789.000 ha. Pri tem obnavljanju so najprej očistili in popravili polja, nato hiše in tvornice. Obnova cest, železniških prog, mostov in kanalov se je vršila po drugem načrtu. To je zanimivo omeniti, koliko železa je bilo odkopanega v teh krajih. Boede žice so odstranili v teh krajih do 1. jan. 1921. 292.629.000 m², teža do tedaj razstreljenih izkopanih izstrelkov pa 21.652.000 ton! Vsa ta materiala se je nahajal na sedaj obnovljenih njivah in pod njimi. Žetev je znašala po prvem letu miru 25% predvojne množine, a zdaj je dosegla že 80%.

Težje je bilo oskrbeti živino. Pred vojno se je nahajalo na prizadetem ozemlju 892.000 goved, 408.000 konj, oslov in drugih kopitarjev, 950.000 ovac in koz in 356 tisoč prešev.

Skoraj vsa živina je v vojni letih izgubila. Rekvizicije, evakuacija, boleznin in vojni ogenj so skrčili gorenje število tako, da je bilo ob premirju samo 57.000 goved, 32.000 konj in oslov, 59.000 ovac in koz in 25.000 prešev. Te izgube so se dale nadomestiti le potom uvoza iz Francije in inozemstva. Deloma so tudi Nemci na račun reparacij poslali živino v porušene kraje, deloma je vojaška uprava po demobilizaciji dirigirala tja vprežno živino, deloma so prihajale velike množice repov kot darilo. Skupno število domače živine, ki je znašalo 2.606.000 pred vojno in je padlo ob premirju na 173.800 glav, se je dvignilo do 1. jan. 1922. že na 724.000 glav, 1. 1923. na 835.000, 1. 1924. na 865.000 glav. K temu je treba prističi še 576.000 glav, ki jih je država uvozila, tako da znaša sedaj skupno število 1.442.000 glav, to je približno 60% predvojne stanja.

Naglo so se zazidale hiše in tvornice. Pred vojno je bilo število stanovanjskih hiš v osvobojenem ozemlju 742.000, drugih poslopij 151.000 (javna poslopja, šole, poljedelska poslopja). Število tvornic (k tvornicam se prištevajo samo obrati, ki zaposlujejo preko 10 delavcev) je znašalo 9332. Obratov pod 10 delavcev je bilo 23.000. Od 742.000 stanovanjskih hiš je bilo 1. jan. 1924. obnovljenih že 600.000, od skupnega števila 23.000 velikih in majhnih obratov 20.900, kar je zelo veliko. Seveda je treba povdariti, da se število na novo sezidanih hiš ne krije s prejšnjim številom, ker so pri obnovi iz praktičnih razlogov namesto več raztresenih poslopij sezidali samo eno in večje in ker so po več manjših obratov strnili v enega. Vzporedno s tem delom je šla obnova prometnih sredstev, zlasti železnice, cest in kanalov. Načeloma so najprej vzpostavili najvažnejše ceste in železniške proge, tako da je to prvo in najbolj važno obnovitveno delo moglo omogočiti ostalo obnovo.

Sledeči pregled železnice in cest in drugih prometnih sredstev nam nudi jasno sliko o dosedanjih rezultatih obnove.

železniške proge	ceste in dr.
v kilometrih	
1914. 3.045	120.041
1918. 637	61.344
1920. 1.005	70.309
1921. 1.203	74.825
1922. 1.955	83.418
1923. 2.354	93.996
1924. 2.837	103.704

Zalostno sliko nudijo veliki železni in premogovni rudniki v severni Franciji. Od 200 rogov iz predvojne dobe so bili vsi uničeni ali pa več ali manj poškodovani. Do začetka tega leta je bilo obnovljenih 145 rogov. Ob premirju je bilo v rovi 109 milijonov kubičnih metrov vode, ki jo je bilo treba odstraniti. Do sedaj so izpraznili 86% milijona kubičnih metrov. Proizvodnja vseh rogov je znašala 1. 1921. okoli 29% predvojne množine, danes znaša že 72%.

Glede stroškov obnove si je težko napraviti jasno sliko. Francoska vlada je cenila škodo na 102 milijard papirnatih frankov, kar odgovarja 25 milijardam zlatih mark. Do sedaj je potrosila francoska država 66 milijard frankov za vsa obnovitvena dela v osvobojenih deželah. (Tu sem se ne štejeta ne Alzacija ne Lotaringia).

Gorenji podatki nam nudijo pregled o ogromni škodi, ki so jo utrpeli kraji ob zapadni vojni fronti, dokazujejo pa tudi, da so se Francozi z veliko vnemo poprijeli obnovitvenega dela in dosegli krasne uspehe. In to kljub temu, da niso Nemci malo ali nič prispevali. Francija se je morala zadolžiti, da je pomagala vzpostaviti porušene kraje. Ne smemo se torej čuditi, če nočejo Francozi popuščati v odškodninskem vprašanju. Tudi ofenziva proti franku jih ne bo prisilila, da se bodo vdali angleškim zahtevam, ampak reparacijsko vprašanje utegne postati še akutnejše in tudi spor ob Renu se utegne poostriti.

Dr. Fortunat Mikuletič, II. Bistrica:

Kvarnerska pokrajina

Mirne duše lahko trdim, da še noben ukrep rimske vlade ni našel pri prizadetem slovanskem ljudstvu tako vsestransko in odkrito odobravanje, kakor ukrep, s katerim je bila ustanovljena kvarnerska pokrajina. Velika in glavna skrb naših upraviteljev, ki se je do sedaj lahko razbrala iz vseh, važnih ali nevažnih, njihovih ukrepov, skrb namreč, kako bi se kolikor mogoče več zaposlavi in oskodoval slovanski živelj v Italiji, je naravnost moralna zapustiti svoje vodilo prvo mesto, a na njeno mesto je stopilo edino pravilno naziranje, ki mora odločevati o upravi dežel in države, namreč da javna uprava ne sme križati jasnih, od narave začrtanih smeri, po katerih se razvijajo gospodarsko in kulturno življenje kavarja okraja ali ozemlja. Preveč se je v tem oziru grešilo pri nas ravno pri določanju novih pokrajin in drugih upravnih okrožij, posebno tudi sodnijskih, preveč se je do sedaj naše slovansko ozemlje rezalo in nategovalo, da ne bi bili mi Slovani živčeti v območju Reke sprejeli z vso skrepsko razne glasove, kateri so se pojavili takoj po sklenitvi italijansko-jugoslovenske pogodbe in ki so govorili o ustanovitvi nove reške pokrajine. Zli nagoni v domačem italijanskem taboru so se takoj zbudili, spomin na nesrečno Salato dobo, ko se je v Rimu odobrila in sankcionirala vsaka norost, le če je bila naperjena proti Slovanom, je še svez posebno v Istri in s strmenjem smo čitali v domačem italijanskem časopisju naravnost neverjetne predloge, izhajajoče iz italijanskega tabora, kako naj izgleda bodoča reška pokrajina. Dne 11. februarja so se zbrali na Voloskem župani z vzhodne istrske obali ter predložili Rimu sledečo

DNEVNE VESTI

Dr. Wilfan in dr. Besednjak pri Mussoliniju

»Kaznite vsako nasilje naravnost menim...«

Odposlanca Slovenskega volinjskega odbora dr. Wilfan in dr. Besednjak sta se odpravila v torek 4. marca ob 7. uri zvečer iz Trsta in sta prispela v Rim v sredo popoldne. Že isti dan zvečer sta skušala govoriti s podministrjem Acerbom, da ga prosita, naj jima preskrbi pogovor s Mussolinijem, toda podministr ni bilo v uradu. Drugi dan sta naša odposlanca zopet poskusila priti do Acerba, toda bil je ravno dan, ko podministr ni sprejel nikakih obiskov. Zato sta se dr. Wilfan in dr. Besednjak obrnila popoldne istega dne naravnost na tajnika ministrskega predsednika v palači Chigi ter mu izročila pismo naznanilo, da želita govoriti z ministrskim predsednikom. Ob 6. uri je tajnik sprejel naša odposlanca in jima javil, da ju sprejme ministrski predsednik v petek popoldne ob 10. uri.

To je šlo izredno hitro — pravi »Gor. Straz«, po kateri posnemljemo sledeče podrobnosti o tem važnem sprejemu — in vsi so se čudili, da je Mussolini ob tolikem navalu raznih drugih obiskovalcev dal zastopnikom Slovanov prednost in določil takoj sestanek, čim je šla, da sta prišla v Rim.

Drugi dan v petek gresta ob 10. uri in 25 minut po širokem mramornem stopnišču, prepečen s težkimi preprogami k Mussolinijev dvoran. Vsakih deset korakov te ustavijo strežniki: »Kaj želite gospoda?« — Greva k ministrskemu predsedniku, ki naju pričakuje. — »Vajino ime, gospoda?« — Dr. Wilfan in tovariš. — »Dobro, izvolite!«

Široka vrata se odprejo in tako greš iz soke v sobo, dokler te ne ustavijo v predzadnji sobi pred Mussolinijem sprejemno dvorano.

Željo: Reška pokrajina naj bi obsegala vzhodno obal Istre z otokom Cresom, občine Jelsane, Podgrad in Materijo, a izrecno naj bi bilo izključeno ozemlje bivšega bistrskega sodnega okraja. Ta načrt je bil naravnost gorostasen in se da tolmačiti samo z mentaliteto Salato dobe, Podgrad in Materija, ki od pamtikev težita k Trstu, naj bi se s svojim gospodarskim življenjem »omrnila na nasprotno stran (o razluki v »odde« enosti od središča niti ne govorim), a zraven naj bi Reka dobila krono obmorskih naselij, ki bi bila sicer lepa, a obstoja iz samih občin, ki nimajo rodovitnega polja, ampak živijo v prvi vrsti od ribolova in male trgovine. Edino pravo, rodovito zaledje Reke, ki je vedno zalagalo reško prebivalstvo svojimi pridelki in od Reke živelo, t. j. bistrska dolina naj bi bila odrgana od Reke, ter ostala pod Istro, s katero nima nobenih gospodarskih, kulturnih, zgodovinskih vezi in s katero po tem načrtu ne bi imela niti več teritorialne zveze. Bistrska dolina naj bi se odrgala od svojega naravnega središča, Reke, od katere je niso mogli odvrtiti niti najbolj prebranjani umotvori dunajsko-budimpeštanske upravne modrosti, ta dolina, ki ni Istra in ni bila nikoli Istra, naj bi imela svoje politično upravno središče v daljni Puli, a svoje sodnijsko središče v nič manj oddaljenem Kopru, med tem ko vse njeno življenje teži na bližnjo Reko. Župani Liburnije, zbrani dne 11. februarja na Voloskem, so se morali zavedati gorostasnosti svojega načrta, kajti zavrhili so v podkrepitve svoje zahteve ostro, do sedaj vedno zmagnosno kampanilistično-ozkosrčno orožje: če se tako ne zgodi, bo v reški pokrajini prevladoval slovanski živelj.

To orožje je za enkrat odnovečalo. Edino, kar so župani Liburnije dosegli, je mogoče to, da se je — proti upoštevanju načrta — ustanovila reška pokrajina nepriznana hitro. Človek bi se drugače čutil, kako se more vlada v enem kratkem mesecu odločiti za tako važen, zgodovinski korak, kakor je ustanovitev nove pokrajine, ko n. pr. teče že tretji mesec in se vlada še ni odločila, da bi imenovala vsaj enega sodnika za našo ubogo, zapuščeno bistrsko sodnijo z njenimi nič manj nego 40.000 prebivalci!

Našel se bo gotovo kdo, ki mi bo čital, da smo jaz in z menoj prebivalci bistrske doline preveč navdušeni za novo kvarnersko pokrajino: Koncem koncev smo Slovani v Italiji srečno dospeli do tega, da smo razkosani na štiri pokrajine. Tu moram braniti vlado. Tudi če bi vlada hotela upoštevati do skrajnosti vse mogoče interese Slovanov, je bila z aneksijsko Reke stavljena pred težko nalogo. Lahko bi bila sicer pridržala kak »corpus separatum« ali ustanovila kako upravno tvorbo kakor jo imajo nekatera nemška mesta, toda s tem Reki ne bi bilo pomagano in nam tudi ne. Mi bi bili ravno tako razkosani, a ostali bi nadalje s tužno Istro, s katero nas do sedaj, odkar obstoja svet, ni nič drugega vezalo nego neki neroden dekret rimske vlade.

Pri ustanovitvi kvarnerske pokrajine imamo vsaj zavest, da niso bili kršeni naši gospodarski interesi in to je tolažljivo. Mogoče je ustanovitev te pokrajine prvi korak nazaj — k zdravemu upravnemu razumu. Bližnja bodočnost nam bo pokazala, ali je to res. Ravno ustanovitev kvarnerske pokrajine nudi gospodu Mussoliniju lepo priliko, da popravi usodopolno upravno pogoško, ki se je zakrivila s tem, da je bila lani odpravljena pretura v Podgradu. Podgrad je danes odcepljen od Bistice glede na politično upravo in ne bo se dala dolgo vzdržati skupna sodnija za Bistrico in Podgrad. Stari strah, če še obstoja, pred kako slovansko nevarnostjo ali premočjo, ne pride tu v poštev; v poštev pridejo le goli interesi ljudstva brez razlike narodnosti. In ti interesi kričijo po povratku preture v Podgrad!

Naša odposlanca gresta v spremstvu tajnika komendatorja Fasciolo preko nove predsobe, dokler se ne razgne pred njima težka zavesa in stojita v veliki dvorani, ki je delavna soba Mussolinija.

To je sijajna dvorana della Vittoria (dvorana zmage), v kateri sta podpisala Pašić in Ninčić italijansko-jugoslovanski sporazum. Na nasprotnem koncu dvorane stoji v kotu telesa pisalna miza, za njo sedi Mussolini, čigar obraz se v daljavi še ne razloči dobro; poleg njega stoji podministr Acerbo in drži neke spise v rokah. Ko se dr. Wilfan in dr. Besednjak z nekoliko pospešenimi koraki približujeta mizi, se Mussolini dvigne in jima gre nasproti. Krepka mišičasta postava v jahlalni obleki. Ponudi roko drju Wilfanu in drju Besednjaku, ki se mu predstavita, naka se ponovi isto s podministrjem Acerbom. Mussolini sedi, in ponudi stolično odposlanca. Pričel se je razgovor, ki je trajal več ko pol ure in ki je bil ves čas prirečen.

Prvi je povzel besedo dr. Wilfan, ki je izjavil: »Prišli smo ponoviti to, kar smo že povedali tržaškemu prefektu, da smo veseli in zadovoljni radi sporazuma med obema cesednima državama in upamo da bo sporazum tudi na položaj našega ljudstva blagodejno vplival« (Mussolini, ki ima velike, izrazite oči, pritrdjuje z glavo). Predstojke volitve so za nas le tehnična pomena, zakaj mi imamo samo en cilj, da izberemo našemu ljudstvu njegovo parlamentarno zastavitev, do katerega ima po zakonu pravico. (Mussolini pritrdjuje: »To je pravi!« Izjavljamo svoj trdni sklep, da nastopimo pri volitvah brez vsakršnega opozicijskega poudarka ne proti državi in ne proti vladi« (Mussolini odobrava: »Dobro! To mi ugađa!«) Vzemirja nas skrb, da se volitve ne bodo vršile povsod tako, kakor odgovarja namenom in smernicam Vaše Ekselence. Kajti medtem ko se nam jamči v tržaški pokrajini volna svoboda, se bojnino, da bo v višinskem pokrajini volna borba povsem drugačna« Mussolini prekine govornika: »Bodite brez

skrbil Vlada je dala jasne in določne odredbe, ki so vsi Julijko Krajino enake. Bodite brez skrbi! Odposlanec sta ministrskega predsednika iskreno zahvalila za dana zagotovila.

«Kar se tiče prijateljske pogodbe med Italijo in Jugoslavijo», nadaljuje Wilfan, «ponavljam, da gre nam le za to, da bi se nam kot lojalnim italijanskim državljanom dobro godilo, tako da bi se nasprotni svojemu bratov onstran me lahko pohvalili, da se z nami dobro postopas».

(Mussolini pritrjuje.)

Nato se je razvil daljši razgovor o volilnem položaju na Goriskem, za katerega je kazal ministrski predsednik veliko zanimanje.

Dr. Besednjak je opisal zastopniku centralne vlade volilni položaj v pokrajini ter dal ministrskemu predsedniku izčrpne podatke in vsestranska pojasnila.

Mussolini je pazno poslušal in večkrat povpraševal ter se zanimal tudi za potankosti. Zagotovila, ki jih je dal ministrski predsednik glede volilne svobode o našem ljudstvu lahko v največje dobrodo in zaščeno.

«Povejte svojim ljudem», — je rekel Mussolini — da volilna svoboda popolna. Naj bodo mirni in brez skrbi. Jaz Vas pa prosim, da ne poznate vsakega nasilja meni. Ne le kratek časni obdobje, ampak tudi naravnost meni, da go, če treba, prepričam ali pa zatrem! (Per prevencije oppure per reprimere!)

Ta besede ministrskega predsednika bodo polnile srce našega ljudstva z veseljem in zaupanjem, kakaj vsak ve, da kar Mussolini reče, tudi drži. Zato ima tudi potrebno energijo in avtoriteto.

Nato je prešel razgovor na slovenska izobraževalna društva.

Odposlanec sta se pritožila, da razpuščajo oblastva v videmski pokrajini brez vsakega zakonitega razloga prosvetna društva, slovenskemu ljudstvu, oziroma jih ovirajo v njihovem delovanju.

Mussolini je bil v veselo presenečenje odposlanec o stvari deloma že poučen in je rekel: «To je onih 17 katoliških izobraževalnih društev na Goriskem, na katere sem že bil opozorjen!»

Dr. Besednjak je pripomnil: «Dovolite Ekselenciji, da Vas opozorim, da danes ne gre več za 17, temveč že približno za 34 izobraževalnih društev!»

Ministrski predsednik se je za stvar zelo zanimal in pokazal veliko razumevanja za kulturne potrebe našega ljudstva.

Nato sta obrnila naša odposlanca pozornost načelnika vlade na izmenjavo združnega denarja.

Razširjajo se vesti, da se denar ne bo izmenjal vsem zadržam brez izjeme, ampak da se bo delala pri izmenjavi razlika med zadržim in zadržim. Mussolini je dal uradno zagotovilo, da se to ne bo zgodilo, temveč da se bo denar pošteno izplačal vsem zadržim enako brez razlike. Objubil je, da se bo za stvar še posebno zanimal.

Odposlanec sta se ministrskemu predsedniku toplo zahvalila za dana zagotovila in dr. Wilfan je poudaril, da je želja Slovanov v Italiji le ta, da bi mogli biti zvesti in zadovoljni državljanji.

Razgovor, ki je trajal nad pol ure in se razpletal prav priščno in živo, je bil s tem zaključen.

Ministrski predsednik se je dvignil in brž sta se vzdignila tudi dr. Wilfan in dr. Besednjak.

Mussolini je pristopil in jima stisnil roko v slovo. Isto je stisnil podministr Acerbo, ki je ves čas prisostvoval sestanku.

Ko sta odhajala iz dvorane zmeđe, se jima je pridružil osebni tajnik Mussolinija, ki je tekom razgovora zapisoval na papir vsako govorno besedo. V spremstvu tajnika sta odposlanca prišla v predsobo, kjer sta se od njega poslovila.

Zaupnikom Slovankega vol. odbora v mestu in na deželi

Prosim vse zaupnike v mestu in na deželi — na katere smo se ponovno obrnili s pozivom, da ustanovijo v svojem kraju krajevne vol. odbore, in kateri se temu pozivu ne niso odzvali — da nam t a k o j odgovorijo na našo prvo oziroma drugo okrožnico.

Le kratek rok nas še loči od dneva volitev, zato bi bilo vsako odlašanje na veliko škodo naše stvari.

Slovenski volilni odbor v Trstu.

Našim volilcem

V svojem torkovem izdanku pravi «Piccolo», da Italijani ne smejo biti brezbržni za volilni gibanje med Slovani. V tem smislu moramo razumeti dejstvo, da razni agitatorji obeljavajo naše volilce, posebno pa župane in obrtnike, naj ne glasujejo za slovensko listo. Vendar pripominja tržaški list: Res je sicer, da je po spetni roki Mussolinijeve vlade prišlo do občutne spremembe v odnosih, da tekmovalci s Slovani ne bo imelo to pot značaja tiste bojne ostrosti; res je, da bodo mogli Slovani povsem svobodno glasovati, kakor gre politični stranki, ki je izdala proglas, usmerjen s toliko lojalnostjo in spoštovanjem, kakor je oni političnega društva «Edinost».

Volilni shod v Svetem Križu in v Zminju

Minulo nedeljo je naš kandidat dr. Ulik Stanger napovedal volilni shod v Zminju, v srcu Istre. Ali že na potu tja, v Svetem Križu, je doživel med tistim siromašnim, poštenim in značajnim ljudstvom razveseljivo iznenadenje. Tu ga je narod obkrožil od vseh strani in ga prosil, naj naslednjega dne, v nedeljo, priredi volilni shod tudi tam. Tej želji je dr. Stanger moral ustreči in je priredil tudi v Svetem Križu lepo uspeh volilni shod ob prisotnosti dveh stotin zborovalcev.

V Zminju, kamor je bil namenjen, pa je doživel še veselejšo iznenadenje. Do petsto ljudi se je zbralo iz bližnje in daljnje okolice — toliko, da ni bilo zaprtega prostora, ki bi mogel sprejeti toliko množico. Shod se je moral vršiti na prostem, v snegu in mrazu. Jedrate in iznešene besede g. kandidata so tako učinkovale na tiste kunete, da je porosilo mnogokatero oko od ganotja in veselja. Ni čudilo, če pet let niso čuli tako odkritega in milega govora. Kandidat je govoril, kar so občutila vsa srca. Silen vtis je napravil njegov

vzklik: «Kdor ne bi storil svoje dolžnosti za narod, naj ga narod kamenuje!» Gro je zaključil, so ga kmetje pozdravljali z komičnimi živjivkij in so zapeli našo narodno pesem.

Dr. Stanger je ostal med tem poštenim ljudstvom do večera in se razgovarjal z njimi kakor brat z bratom. Ob slovesu na kolodvoru so njega in spremstvo — odposlanec političnega društva «Edinost» v Trstu — zopet pozdravljali z navdušenimi vzklikji in z našo milo pesmijo.

Oba sestanka sta se izvršila brez vsakega incidenta, mirno in v redu. Dokazala sta, da se narodna zavest ne da ubiti. Na oblatvu pa je, da čuje, kako narod misli in kaj želi in zahteva! Taki javni in neovirani sestanki morejo služiti Italiji samo na čast. Po shodih v Svetem Križu in Zminju smemo pričakovati, da obljube osrednje rimske vlade, da je volilna svoboda zagotovljena, niso bile le prazne besede. Tako začenja volilno gibanje ob dobrih znakih in vse kaže, da so imeli prav tisti, ki so prerokovali, da po italijanskem-jugoslovenskem sporazumu nastopijo tudi za nas znosljivejša razmere.

Jeza se razliva iz golide!

Goriška «Nova Doba» je izšla te dni celo golide strupene jeze nad našo politično organizacijo in posebej še na dra Wilfana. «Wilfanovi listi», očita, da nosi protidržavne znake; na tej listi da «fingirajo očitni sovražniki državne misli»; Wilfanova politika da je politika spletk proti italijanski državi in italijanskemu narodu; tudi Avstrija da je zlorabljala ljudi Wilfanovega kova proti italijanskemu življu; Wilfan da noče, da bi s pomočjo slovenskih fašistov prišlo do pomirjenja v deželi, ker bi potem on «padel s komednega prestola državnega ekspozenta v Trstu, ki hoče vplivati na Rim in Belgrad»; Wilfan da je kriv, da je Jugoslavija naložila visoko carino na primorske vino; Wilfan da se je skupno s štokom «šopiril pri italijanski vladi in pri našem ljudstvu in alparil oboja, ker mu je »izključeno le za »nadvlado in izžemanje ubogega ljudstva v Italiji»; možje od lipove vejice da so pijavke ljudstva, ki mu »odrekaajo celo svobodo glasovati za državno listo».

Ali naj resno zavračamo ta strup, te denunciacije? Nel Cemu tudi, ko je jasno, da so «kavaleriji» pri «Novi dobi» pomakali pero v tintnik grenkega razočaranja in vsled tega ljute jeze? Ker se ne morejo znašati nad tistimi, ki so jim pripravili to razočaranje, živajo svoj gnev na našo stran in še posebno na dr. Wilfana. Jeza, jeza jih razjedala! Prišlo je vse drugače, nego so si bili oni zamislili stvar. Kako lepo ugodno bi jim bilo, če bi bil kak, cavaliere pri «Novi Dobi» «fingiral» na vladni večinski listi, in kako ugodno bi jim bilo, če bi bil Wilfan razjargal proti državi! «To bi se bilo — kako je že rekla «Nova Doba» — »šopirilo» kakor purani in mahali po nas, da bi kar kunje frčale! Čutili so se že na pragu kandiatskega raja. In vse te lepe sanje sta jim razpršila zlobna Mussolini in Wilfan. Prvi jim je pred nosom zaloputnil vrata v — raj, drugi pa jim je kot pameten in lojalni politik izbil orožje iz rok, čia jim je ostala le — golida.

Jeza, jeza — žgoča jeza! Saj je «Nova Doba» sama tako neprevidna, da ovaja to, ko pravi, da je Wilfan pred vsem intrigiral proti sprejemu slovenskega zastopnika v državno listo! Te — »novodobščine» ni težko razumeti! Čedo ne je, kako da je mozel Mussolini poslušati intrige takega »sovražnika države» proti tako »lojalni» in »nesobičnim politikom, kakor so »cavaleriji» in »profesorji» pri «Novi Dobi»? Italija se prav zares le moti v svojem Mussoliniju in njegovem patriotizmu. Moti se, če misli, da je Mussolini pripravil za Italijo novo dobo, ko je vendar «Nova Doba» v resnici v Gorici! — In k vsem tem nezdodam se je te dni pridružila še afera z g. Graziani-tem. Res — preveč nesreče je bilo na enem koncu! Zato sledimo človeškemu čutu in odpuščamo jezo in — golido!

„Čajanka“

ki se je priredila minulo nedeljo v Narodnem domu pri Sv. Ivanu, je uspela najlepše v vsakem pogledu, kar je pozdravljati tem bolj, ker je čisti dobiček namenjen počitniški akciji, to rej namen, ki je v visoki meri kulturne, socialne in človekoljubne. Prišli so gostje v obilnem številu od Sv. Ivana samega, iz mesta in drugih krajev okolice. Program je bil skrbno sestavljen v socialno-vzgojni smeri. Izvajal se je s posebno skrbjo in ljubeznijo, tako da so bili gostje deležni res lepega duševnega užitka. Na programu so bili: petje ženskega zbora, žensko solo-petje s spremljevanjem glasovirja, presenetljivo prednašanje glasbenih umetnikov Verančija. Godarda in Tartinija na gosti ob spemljanju na glasovir, recitacija Askereve pesnitve «Navzdol», Skrbniškov prizor iz «Hlapca Jerneja», Stritarjev samogovor «Nasani». Vsaki točki je sledilo burno odobravanje in zadovoljstvo se je izražalo na vseh licih, kar je pričelo, kako naše dovezno občinstvo hrepeni po duševni hrani po tako dobrem postu vsled sl. razmer. — Sedaj pa besedo odboru Narodnega doma. Tudi ta prireditev ga je kaj nazorno poučila, da vedno nujnejše trka na vrata potreba, da se nedostatk prostora hitro odpomore. Mnogo ljudi ni našlo prostora, a tisti, ki so ga dobili, so z razli sedeti v mučni temi, da niti ne govorijo o dejstvu, da je v tako nezadostnem prostoru vsaka prireditev silno otežkočena, a včasih celo onemogočena. Splošno se je naglašala potreba, da bi odbor dal vsaj pokriti veliko pogorelo dvorano. Razloži, radi katerih se to do sedaj ni zgodilo, so bili razumljivi in zares veljavni. Sodimo pa — in mislimo da ne neupravičeno — da tiste nevarnosti danes ne obstojajo več. V interesu našega kulturnega snovanja bi bilo, da se temu nedostatku odpomore. Apeliramo na vse merodajne činitele, našega javnega življenja, da bi šli pri tem na roko odboru Narodnega doma pri Sv. Ivanu.

Društvene vesti

«Uč. društvo za Trst in okolico», odborova seja v nedeljo 16. marca ob 10. uri in pol v navadnih prostorih. — Predsednik.

M. D. P. — Općine priredi v nedeljo, dne 16. t. m. v Ketejevi dvorani dramo v petih delih, »Lovski tat«, in sicer dvakrat. Prva predstava ob 15.30 in druga ob 20. zvečer. Med odmor bo sviral domači orkester. — Odbor.

Tržaško pogrebno društvo pri Sv. Jakobu naznanja, da se zadnjo nedeljo ni mogel vršiti občni zbor radi smrti odbornika Jakoba Renko ter da se bo vršil prihodnjo nedeljo, 16. t. m. ob 4. popoldne v navadnih prostorih na stari policiji. Odbor pričakuje obilne udeležbe.

Planinsko društvo, priredi v nedeljo dne 16. t. m. svoj prvi pomladanski izlet v Tinjan-Osp. Odhod z dr. kolodvora (Sv. Andrej) ob 9. uri jutraj do Škofij. Od tu peš do Tinjana in v Osp, kjer bo pripravljeno kosilo. Ker je to naš prvi letošnji izlet se nadejamo velike udeležbe naših vrlih planink in planincev.

Slov. akad. ter. društvo «Balkan» ima ob 20.30 svoj sešatek. — Odborova seja ob 19. v prostorih sestanka. — Predsednik.

S. D. A. naznanja članom in prijateljem društva, da priredi dne 23. t. m. celodnevni izlet na Volnik, Natančevski spored izleta se pravčasno objavi. — Odbor.

Mandolinistični odbor M. D. P. — Sv. Jakob. Danes zvečer redna vaja vseh članov. Ker se bliža prvi nastop se vsem članom toplo priporoča, da se gotovo udeležijo. — Vodja.

Mandolinistična skupina Viktor Parma vabi vse člane in prijatelje skupine na zelo važen sešatek, ki se bo vršil jutri, dne 14. t. m., točno ob 20.30 v gostilni «Jadrani» pri Sv. Jakobu.

Iz tržaškega življenja

Strahna nesreča vlad mine pri Sv. Križu. En delavec ubit, trije ranjeni. Kakor znano, se gradi med Grijanom in Tržicem ob morskem obrežju nova cesta. To delo ima v našem benesko podjetje «Associazione Veneta». Ozmelj, po katerem bo napeljana nova cesta, je večinoma skalovito, radi tega je treba zelo pogostoma rabiti mine. Tej okoliščini je tudi pripisovali številne nesreče, ki so se že pripetile pri tem delu. Včeraj jutraj se je pri Sv. Križu pripetila nova nesreča, ki po svojih strahnih posledicah prekaša vse dosedanje.

Okoli 9. ure je več delavcev pripravljalo mino, da bi razstrelili veliko skalo. Ko je bila mina gotova, je kamnosek Adolf Stassilato, star 34 let, rodom iz Padove, stanujoč v Sv. Križu pritrtil k mini nitovno vrvico, da bi jo zažgal. V tem hipu se je pripetila strahna nesreča. Nenadoma je pretrsel ozračje silen pok. Dvignil se je oblak dima in naokrog se je vsula ploha kamenja. Kmalu nato je bilo čuti bolesto stokanje. Štirje delavci so ležali na tleh ranjeni. Ko so se drugi delavci, ki so bili zaposleni v bližini mesta, kjer je počila mina, zavedli od prvega presenečenja, so hiteli pone-

srečenim tovarišem na pomoč. Dva sta se kmalu zopet dvignila; bila sta le lahko ranjena. Na tleh pa sta obležala še 27-letni Anton Vučetič, rodom iz Zadra, stanujoč na Proseku št. 47, in Stassilato, ki je vsled sline eksplozije doletel kakih 10 metrov daleč; nesrečni mož je bil strahno razmesarjen; desna roka mu je bila odtrgana in po vsem telesu je imel grozne rane. O dogodku sta bila telefonično obveščena zavod «Zelena križa» in rešilna postaja. Zdravnika iz omenjenih zavodov sta nemudoma prihitela na lice mesta, kjer sta podala ranjencem prvo pomoč. Stassilatu pa je bila vsaka pomoč zaman: nesrečni mož je bil že mrtev; sodeč po strahnih poškodbah je morala biti smrt hipna. Vučetič, ki je v usodnem trenutku stal najbližje Stassilatu, je zadobil sicer številne, a vendar ne posebno hude poškodbe po vsem telesu, posebno po obrazu. Ostala dva delavca sta bila le lahko poškodovana. Dobila sta potrebno pomoč na mestu. Vučetič je bil prepeljan v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v kirurški oddelki.

Varnostno oblastvo je oddelilo preiskavo da se dožene, kaj je povzročilo nesrečo. Truplo Stassilata je ostalo na mestu do prihoda sodne komisije.

Smrtna nesreča na kolodvoru pri Sv. Andreju. Včeraj okoli 12. ure se je na kolodvoru pri Sv. Andreju pripetila grozna nesreča, katere je bil žrtev železniški podajač Viljem Urbani, star 31 let, stanujoč v ulici Cologna in Monte št. 138. Mož je mazel z oljem menjalnice pri tiru, na katerem je manevrirala lokomotiva, ki pa je ni pravčasno zapazil. Sešale je prihrumela blizu k njemu, je mož hotel stopiti v stran. Nesreča je hotela, da se mu je spodrsnilo: padel je in pri tem prišel z levo nogo pod lokomotivo, ki mu je ud popolnoma zmečkala. Poleg tega si je mož zlomil tudi desno roko in zadobil več hudih poškodb po raznih delih telesa.

Ponesrečenca je podal prvo pomoč zdravnik rešilne postaje, ki je bil telefonično poklican na lice mesta. Ranjenec je izgubil mnogo krvi; njegovo stanje je bilo smrtno nevarno. Prepeljali so ga v mestno bolnišnico, kjer je pa nesrečni mož kake tri ure pozneje podlegel zadobitnim poškodbam.

Vesti z Goriskega

Volilni boj. Razen petkovskega sestanka fašist. gen. štaba dosedaj na Goriskem ni še nikakih vidnih znakov volilnega boja za državnozbornske volitve. Drugeče je ozračje docela mirno, mogoče da razne stranke v tišini brusijo britke meče in čistijo iz od prejšnjih volitev zarjavele puške, le iz Furlanije se je slišalo v nedeljo oddaljeno gmenje fašistovskih topov, ki so oddali trideset strelcev. Najbolj je grmel top odv. Pisenti-ja, ki je oddal nič manj kot deset strelcev. Za cilj si je izbral špilimberški okraj, kjer je priredil devet volilnih shodov, medtem ko se je drugi fašistovski kandidat Artur Ravazzolo vrge na okraj Canale del Fero. Vsed razmer, ki vladajo na Goriskem, najbrže sploh ne pride do odkritega in hrupnega boja, ampak posamezne stranke bodo na tišem pripravljale in vezbale bojovnike za odločilni trenutek.

Bojni krat vitez Peternel. G. Peternelu je bila kaj kmalu po njegovem imenovanju za vitez dana prilika prestati bojni krst. Krstiti ga je imel novinar g. Graziani ob asistenci novinarja g. Egonu Cunte in grofa Aleksandra Beluzzi, za botra pa sta imela fignirali odv. Verzegnassi in dr. Grusovin.

V nedeljo se je raznesla po mestu vest, da je g. Graziani pozval na volilno vitez Peternela, ker ga je le-ta po dovoljenju sestanku v petek zvečer razžalil (menda mu je očital, da je nasprotnik Vidma). Razume se, da je ta vest pri vseh onih, ki poznajo viteško postavbo g. Peternela, vzbudila velikansko zanimanje.

Toda radovednosti so se lahko potegnili za nos, kajti do bojnega krsta sploh ni prišlo in je cela zadeva zadobila zelo nevestski konec. Vitez Peternel se je namreč potom svojih zastopnikov opravičil pred g. Graziani-tem, vsled česar je ta na veliko veselje viteza izjavil, da smatra zadevo za končano.

Prva goriska umetniška razstava. Dne 13. aprila bo otvorena v Gorici prva umetniška razstava, ki bo trajala do 30. aprila. Priredi jo gorški umetniški krožek v prostorih mestne palače na Korzu in razstavljajo lahko svoje slike umetniki, ki so rojeni ali prebivajo v Furlaniji. Od pomembnejših slikarjev, ki so obljubili svoje sodelovanje, so dosedaj znani gorški slikar Italico Brass, Gino de Finetti in Veno Pilon iz Ajdovčine. Poslednja dva razstavita celo zbirko svojih del, medtem ko je ostalim umetnikom dovoljeno razstaviti največ štiri barvne slike. Naš rojak Veno Pilon razstavlja ravno te dni v umetniškem domu Bregaglia v Rimu svoja dela. Razstava obeta biti v visoki meri zanimiva in bo v nemalo časa Gorici, ki je tako rečna na takih kulturnih prireditvah.

Saniranje obč. financ. V občinskem domu v Standrežu so se javili pomočni komisarij in so hoteli spraviti štandreske občinske finanče v red. Naši so za polnopravni liter denarja in ker se jim je zdelo to premalo, so se masčevali nad občinski spisi s tem, da so jih razmetali potem so pa napravili še revizijo šole, kjer pa niso dobili nič fikka.

Grozne žrtve granat. V nedeljo popoldne se je dogodila v bližini starega pokopališča strahna nesreča, povzročena po šrapnelu, ki je zahvela dvojne mladih človeških življenj za žrtev. 15-letni Franc Paulin iz Solkana in 18-

letni Josip Černe iz Via Fornace št. 55 sta nalezla tudi na šrapnel, iz katerega sta hotela izprazniti svinčene krogle. Med njunim nevarnim delom se je šrapnel vnel, ki je raztrgal in ubil na licu mesta Paulina, Černe je pa umrl na zadobitnih poškodbah na poti v bolnišnico.

Se strahnejša nesreča se je dogodila v bližini Opatjega sela. 29-letni Anton Marušič iz Nove vasi je hotel s krampom izkopati v zemlji zarito granato. Ob udarcih krampa je granata eksplodirala in raztrgala nesrečnika na drobne koše. Glavo, roke in kramp so našli kakih 10 metrov od mesta nesreče.

12-letna sirota Onorio Lonin, ki se nahaja v sirotišnici v Gradiskih, je tudi našel granato, katero je odnesel v zavod in se tam z njo igral. Med nevarno igro mu je granata eksplodirala ter ga ranila na levi noži in desnem očesu.

Zivakali sestaji v Gorici so, kakor doznavamo, zopet dovoljeni. Pričakuje se obilne udeležbe, kajti dosedanje zapreje zaradi bolezni je bila huda nadloga za naše deželane.

Trg sv. Hilarija v Gorici se bo vršil v ponedeljek, dne 17. marca. Vrše se velike priprave.

Pri zlati zvezdi

Črtice. Piše Fr. St.—i

9. Apoteozo.

Po kosilu sem čital nekoliko poglavij fantastičnega romana «Lucifer», po večerji pa kot po navadi Danteja, in sicer dva speva njegovega «Raja». Berilo in pa misli na prijatelje pri Zvezdi so me zazibale v čudne sanje...

Moj duh se izluči iz umrljive telesne tvarine in zaplove v nebeske višave. S hitrostjo misli sem hitel med zlatimi zvezdami in kar naenkrat stojim pred vrati, ki odpirajo raj nebeski. Občudujem lepoto, sijaj in prekrasni renesančni slog teh vrat z vdelanim dragim kamnom neprecenljive vrednosti, ki se je bližalo, da mi je jemalo vid. Vrata se brez najmanjšega kuma odpro in dva angela, še mnogo lepša kot so oni v sakristiji cerkve sv. Petra v Rimu, ki jih je naslikal Melozzo da Forli, prekrizata plamteča meča in me vprašata, kaj bi rad, ko se ni prišla moja ura. «Samo pol minute bi govoril s sv. Petrom», odgovorim ponizno. Nebeski ključar se prikaže v vsej svoji visokosti, dobroti in milini. Na sebi sem imel svojo boljšo lovsko obleko in zelen klobuk z mnogimi ključavničevimi peresci in s šopkom belih planik. Ko sem hotel poklekni pred velikim svetnikom, se mi je v podkovanih čevljih spodrsnilo po tleh, zloženih iz najčistejšega belega mramorja in gladkih kot zrčalo. Oba angela se nasmehneta in videl sem, kako lep je pravi angelski nasmeh; sv. Peter pa me s svojo dobrotljivo roko postavi zopet v ravnotežje. «Oj, sv. Peter», jecljam v zadregi, «med vsemi svetniki in nebesoh sem menda še najbolj obrajtan pri sv. Hubertu, ki je že toliko let moj zaščitnik in nebeski prijatelj. Častim ga na lovu in v svojih skromnih lovskih spisah, častim in hvalim pa tudi tebe, ki si bil svoje dni ribič in takorekoko tudi lovec. Pokličti mi sv. Huberta, ker sem baš tako arečen, da stojim tu pred tabo!» Na prijaznem obrazu sv. Petra sem takoj spoznal, da sem

mu vseč, še bolj pa po mgljavi, ki ga je dal vpraša nebeski vratar, ali sem tudi ribič. «Pa ne, sv. Peter! Pred 35 leti sem kot dijak nastavljal trke, in z resničnim kesom se moram izpovedati, da sem na nje natikal in privezoval žive žabe, da sem kajze ubil kako škunko ali klena. Pri takem delu sem enkrat maledane utonil v Savi in od takrat mi je prešla vsa volja do ribarstva. Ko bi ribe letale po zraku, bi že sklatil katezo. Med Slovenci doli na zemlji pa je dosti ribičev; posebno znan je prof. Franke in mnogi drugi, ki so pravi tiči za postvri, sulce, ščuke, some in drugo tako golazen. Na lov pa hodim rad, še rajše kot v službo.» Jedva izgovorim te krlite besede, kar prijahaj sv. Hubert na svojem jelenu, z zlatim rogoviem in z zlatim križem med dolgimi vejami s 24 rogovi. To je bil baš oni jelen, ki se je bil sv. Hubertu prikazal v gozdu, kjer je kot škof lovil na velik cerkven praznik. Kako je lep naš nebeski lovski zaščitnik! V krasni srednjeveški obleki, z lovskim nezem okoli pasu in z zlatim rogom okoli ramen v resnici ni bil prav nič podoben nekdanjemu škofu v Lüttichu, kjer je umrl l. 728. — Z vidnim dopadanjem pogleda na moj lovski klobuk, okrašen z mnogimi ključavničevimi peresci, «No, moj lovski brat», — pomislite, ljudje božji, sam sv. Hubert se brati z menoj — me vpraša prijazno, kaj bi rad ob tej nenavadni uri? — «Oj, sv. Hubert, samo za četrt ure bi rad obiskal svoje prijatelje, s katerimi smo se shajali pri zlati zvezdi in z enim sem še vedno skregan, pa se bojim, da ne bi imel stisnosti radi tega...» Sv. Hubert pa očito ni vedel, kje so ti moji prijatelji in v pogledu vpraša sv. Petra. Ta mu reče: «Coelum vallis Sani Floriani». (Nebesa doline šentflorijanske). — «To pa ni prav blizu», se nasmehne sv. Hubert. Zdajci sem se spomnil načrta in slike devetletnega nebesa Dantejevih v izdaji Pietro Fratelli str. 403, pa sem se že zbal, da ne bo časa za dolgi polet. Sv. Hubert pa zatrobi na svoj zlati lovski rog tako lepo kot še nisem slišal nikoli prej. Jedva je zadonel zadnji «Hift, Hift!» priprava med belimi oblaki jelen, ki je bil ves podoben onemu, na katerem je sedel sv. Hubert, samo križa ni noril med zlatimi vejami ponosnega rogoviča. Sv. Hubert me z belo roko povelj, naj zahajam. Navzlic temu, da jelen ni imel ne stremena ne jermena, sem gladko in lahko sedel na plemenito žival, ker sem svojih 85 kg telesne teže pustil doma v postelji. Sedelo se je izvrstno, ker je jelen imel gosto dlako, mehko kot svilo in žamet. Kot njegova zlahta v divjem begu po gozdu je nagnil zlato rogovič, ki mi je obenem služilo za krmlilo ko ročaji na dvokolesu! Posloviva se od sv. Petra in istotako od obeh angelov, ki sta s plamtečima mečema prav po vojaško mahnila v pozdrav. Jelena splavata v oblake, da mi je jemalo sapo. Med jezo me je sv. Hubert vprašal po tem in onem jaz pa nisem mogel govoriti, ker me je dušilo v grlu. No, kar je On govoril, sem vse dobro ohranil v svojem srcu; posebno dobro mi je delo, ko me je pohvalil, da pišem Njemu v čast in slavo lovske zgodbe, v katerih ni pičice «latinsčine», ampak se odlikujejo po sami čisti in zgoljni resnici... Ustaviva se pred krasnim, velikim vrtom, neizmerno večjim in lepšim kot je bil oni v Schönbrunu. Pred udomom se je svetil napis: «Coelum vallis S. Floriani, katerega je sam Trubar prestavil na slovensko: Nebesa te Dolline Shent Florijanske». — Cedre z Libanosa, mogočne lipe v najlepšem cvetju, mogočne smreke v bujnem zelenju in s sanjanim, tajinstvenim šepetom v vejevju, grmičevje v čudovito lepem in duhtečem cvetju, po gredah cvetlice: zdi se, da je vse prepreženo in pogrinjeno s pisanimi preprogi in lajnega orijenta, povsod ubrano tiče petje, srebrnovisti potoki žubrijo med to krasoto, bročasti sklad, prava nebeska lepota in harmonija. Ljudje se sprehajajo v opojnem vonju zelenih smrek, cvetočega grozdja, bele lipe, vijolice in polcaranč, v oni čudoviti svetlobi, ki d-je ljudem in predmetom obriše, kot jih ni mogel zamisliti največji umetnik v tej solzni dolini. Vsi ljudje se ti zdijo tako srečni, lepi in mladi, brez gub na obrazih, brez onih potez okoli ust, ki tu na zemlji naznanjajo bol in trpljenje... Vse lepote južne Italije, Kanarskih otokov in snežnih planin so tu ujedinjene. Rečem vam: raj, kot si ga zamislila človeška duša v bridkosti, raj, po katerem človek hrepeni v dolgi blezini in pod udarci nesreče. «Oj, kako je tu leno!» zakličem ves ginjen in srečen. Moj nebeski spremljevalec pa mi odgovori: «To še vse ni nič! Da ti vidiš čudeže devetih nebes, potem bi odpiral usta». Videl sem dosti znancev v rajni nebeskem, pa ni bilo časa se ustavljati. Med to množico nebeskih gostov prideva do zvišenega prestola, kjer vlada sv. Florijan v prekrasnem plašču do kolen, izvezenem z obilnim blešččim zlatom: ves tak je bil kot na stranskem oltarju cerkvice v moji hubi Stari vasi, samo še večji in še lepši. «Ta bo tudi tvoji», de sv. Hubert in pokaže z belo roko na me. «Toda za danes smo mu dovolili le kratek obisk».

Sv. Florijan se nama pridruži. V čudovito lepem gozdu vidimo pri belih mizah vesele lovce. Sv. Hubertu na čast zadoni nebesko-lepa fanfara, na katero zaščitnik lovcev in gozdov odgovori s kratkim «Hift, Hift!».

Pokojni dr. Ivan Tavčar je bil zelo vesel mojega prihoda; vse je hotel vedeti, kar se je zgodilo, odkar so mu 23. svetčana lanskega leta zaklicali prijatelji na Visokem zadnji «halali». — Kar sta sv. Hubert in dr. Tavčar govorila in priporočevala o tej priliki, povem enkrat v Lovcu. Sv. Hubert me izroči sv. Florijanu in odjezdi; prej pa da nako znamenje jelenu, na katerem sem bil priplaval.

tedaj hipe, v katerih zadobivajo še tako enostavni slučaj pomen opomina. Ali bo zapuščen mož imel dovolj moči, da prenese udarce, ako Sabina svojo grozno izvrši, ake odkrije svojemu možu resnico o roistvu otroka. ako zapusti hišo? Nekaka blazna slutnja je šinila skozi njeno glavo in mati ga je že videla, kako leži stegnen pred njo, s prestreljenim čelom, kako si je vzel sam življenje, kakor nekoč njegov oče... Skornj prepada se je zatorej, ko je nazrelo tega videla, da stoji poleg nje po koncu, ko je slišala njegov glas.

«Videl sem Sabino odhajati z doma in sluga mi je povedal, da si še tu. Spoznal sem takoj, da si hotela

Ta postojko do mlade hoje in odrabi in odvzelo zlato rogovje, nasajeno na vencih od bleščečih demantov, in to nebesko troje izročilo sv. Hubert meni v spomin. Imel sem kaj nestr, ker je rogovje tehtalo dobrih 25 kg čistega zlata. Genjzen in hvaležen mi zaključim lovske pozdrave, pa se s sv. Florijanom napotiva dalje po rajskem vrtu. V ozadju zagledam visoko, megleno sivo goro, še večjo in prijazno kot je Krm po onih žalostnih dogodkih... Zazoblo me je pri srcu, ker je bil ogromni stožec ves podoben sliki v omenjeni Fraticellijevi izdaji Danteja na str. 213. Občutil sem vse gorje in trpljenje svojega dolgega življenja. V strahu pogledam v prijazne oči sv. Florijana. Tam je uganil moje nemo vprašanje in mi odgovoril: Tam so vici! — Pa tako blizu tvoje nebeske doline? vprašam z bridkosti v srcu. — To je zelo potrebno, sicer teh rodoljubov še v nebesih ne bi mogel krotiti. — Kot na zemlji, tako hočete biti še v nebesih! Preprič, strankarstvo, nevoščljivost in druge podobne pregrehe hočete netiti še po smrti! Ako kdo še v raju noče verjeti, da je predpogoj in glavni cilj srečnega življenja mir božji, kot vas še danes uči sam Bog po Svojem Sinu, pa hajd za 3-4 dni v vice in sicer v oddelek z napisom Ira ali pa Ividia, ki je za eno nadstropje nižje in kjer je za dobrih 1000 C še bolj vroče... Zato smejo vsi ti rodoljubi samo na največje praznike gledati vso glorio nebesko, ki se takrat tudi malim nebesom odpre. Greva dalje in moje uči se neprenehoma ozirajo na oni sivi stolp; še zaklad, ki sem ga nosil na ramenih, se mi je zdela težak... Priveda do velikanske lope obrabljene s cvetočim lorvorjem, zelenim bršljanom in drugim drevjem v največji spomladni krasoti. Tu se je zabaval knjižni klub — te Dolline Shent Florijanske: Trubar, Kreli, moj bližnji rojak Dalmatin, B-horici, Janez Krstnik od Sv. Križa, Pohlina, Zois, Vodnik, Čop, Prešeren s Kopitarjem in Vrazom, Slomšek, Levstik, Jenko, Jurčič, Aškerc, Kette, Murn, S. Gregorčič z Mahničem, Stritar in toliko drugih. Najbolj sem se čudil, da se Gregorčič brat z Mahničem. — Tudi to ni slo glado, če sv. Florijan in še danes se mora Mahnič učiti na pamet Gregorčičevih pesni, da spozna svojo krivico napram pesniku izpod Krm: Po smrti Simonovi je moral kar za 3 dni v vice, ker se ni hotel udeležiti slavnostnega sprejema. — Zdaj pa sta najboljša prijatelja. Tako tudi Prešeren in Kopitar, Trubar, Dalmatin in Slomšek: vsi so se izmirlili, en sam pogled na oni sivi stožec zadostuje, da zamre vsaka senca sovraštosti, jeze in prepričani. Neki blizu slišim vesel smeh in znane glasove. — Jih slišiš? vpraša sv. Florijan. Ni bilo treba odgovarjati, ker nam vilinsko lepim vrtom je žarela velika, svetla zvezda, a nekdo manjših je megilalo kot žarnice z napisom »Pri zlati zvezdi«. — Pozdravljeni, ljudje božji! Dobro se vam godi. — Dobro nam je došli Le blizu! me vabijo prijatelji in znanci okoli bele javorjeve mize. Vsi so tu: Ferfila, Rutar, Kragelj, tudi Gregorčič je prišel iz sosednjega vrta, Baar v svoji dolgi pelerini, Orešec v uniformi, pa dolgi Rajko Čuček, mali štor Ernest, pa Gutman in še mnogo drugih. (Konec prih.)

Iz tržaške pokrajine

Iz vremske doline. S 1. marca t. l. se je pričelo s korijero Trst-Estria prevažanje pošte za pošto urade Lokev, Vremški Britof. To vam je pravi babilon! Listi, pisma, uradna pisma, prihajajo dva in tudi tri dni pozneje. Iz poštini pečatov se razvidi, kako naša pisma v bližini 12 km. krožijo dva tri dni, predno pridejo na določeno mesto. Trgovci i. dr. imajo vsled teh nerednosti na postaji v Divači sitnosti in stroške. Ko prihajajo z obvestili po svoje blago na postajo, morajo radi te zakasnelosti plačevati za tam po tri — štiri dni ležaje blago nekako kazensko pristojbino. Tudi glede dostave poštini pošiljatev je prava pokora. Korijera pride v Vreme ob 5.30 (ako gre pravilno in nima zamude). Preden se pošta razdeli, je 6. pop., tako da stojijo poštne pošiljatev do drugega dne v uradu v Vrem. Britofu. V službi kakor nujne zadeve nastajajo velike sitnosti posebno za županstva. V takih slučajih ne morejo odgovarjati isti dan, ker dobijo pošto še le drugi dan.

Našo pošto prevzame v Trstu korijera proga Trst — Reka ob 7. uri jutraj ter jo pusti v Bazovici. Tam leži do 4. pop. ter čaka, da jo prevzame naša korijera. Torej ležajo naše poštne reči skoraj ves dan v Bazovici. Čemu to? Prosimo slavno pošto ravnateljstvo v Trstu, da uredi to vprašanje čim prej na način, da bodo zavarovane koristi občinstva in da bo pošta res služila pospeševanju prometa in ne nasprotno.

Ljudje se jako pritožujejo in zato je nujno potrebno, da se te nedostatkem nemudoma odpravi in nam zopet vzpostavi red kakor je bil prej. Več prizadetih.

Književnost in umetnost

Janko Samiec: Življenje. Pesmi. Splošna knjižnica št. 16. V Ljubljani 1924. Natisnita in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Str. 112. Cena broš. Din. 15, vez. Din. 20.

Za antologijo Golarjeve lirike je prinesla Splošna knjižnica zbirko pesmi Janka Samca. »Življenje« jh imenuje pesnik sam z zelo posebnim nazivom, kajti Samiec nam tako iskreno in preprosto poje o svojem življenju, da nas že takoj z zvoki prvih verzov omami ter nas docela priklene nase. Z njim doživljamo ljubezen, z njim hodimo po naravi, z priložnostjo pripomoč življenja in z njim prispevamo končno k tihim bregovom, kjer je mir, večnost — Bog! Lepa knjiga, ki je človek ne bere samo enkrat! Z lepo vsebino je v v skladu tudi dostojna oprema. Cena je nizka. »Življenje« vsem ljubiteljem dobre slovenske knjižne tople priporočamo.

Fridolin Zolna: Dvanajst kratkočasnih zgodbi. Splošna knjižnica št. 12. V Ljubljani 1923. Natisnita in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš. Din. 8, vez. Din. 13. Kaj je teh dvanajst kratkočasnih zgodbi? Utrinki so to, veselje in šegavi, dasi mestoma malce jedki. Vsakdo pride na svoj račun. Bosarski kmet, ki je na poseben način častil Marijo na Trstau, Kranjec, ki mu je smrdel ves svet i. t. d. pa tudi slavna uprava in njena poševna hitrost. Posebne vrste ti je Niko Počivalnik narodna žrtve. Ko človek bere to satiro, mu skoro nehoti vstane pred očmi kak znan obraz, pa si misli: Dobro je gledati na Fridolin Zolna, ni nič ni uslo njegovega očesa. V slovenski sodobni humoristični literaturi brez dvoma zavzema Milčinski prvo mesto. Lepo opremljena knjiga, bo gotovo — ker je tudi glede cene zmerna — naša mnogo odjemalcev in bralcev.

Julij Zeyer je med nami že znan po romani Jan Maria Poljar, ki je preveden v slovensko. Kakor ta, bo Slovencem dobrodošel tudi roman »Gospodari in Komurarski«, ki nam

kaže plodovitega češkega pripovednika spet z druge strani. Delo je popolno tople, bojne romantike, ki nas popelje v deželo Daljnega vzhoda, v njene ljubavne zgodbe in spletke. Dejanje se razpleta zelo pestro in živo pred bralčevimi očmi. Posamezni prizori so risani silno živo in s tako podrobno natančnostjo, da bralec skoro pozabi, da živi le v iluziji. Knjigo bo gotovo vžljubil zlasti ženski svet. Oprema je lična, cena pa zmerna.

Gospodarstvo.

Slovensko kmetijsko društvo v Gorici se je začelo dobro razvijati. Zadnji redni občni zbor, ki se je vršil dne 28. februarja t. l., je pokazal, da vlada za društvo zanimanje po deželi. Udeležba je bila, ako upoštevamo sedanje čudne in težke razmere, zadovoljiva. Manjkal je sicer marsikdo, ki smo ga bili vajeni videti na vseh občnih zbiorih in sploh pri strokovno-kmetijskih sestankih, a to naj društva nič ne moti. Po poročilih predsednika društvenih voditeljev, ki so bila vzeta z zadovoljenjem na znanje, so navzočni društveniki stali razna vprašanja in dali nove pobude za nadaljnje delo. Posebno davčne zadeve so vzbudile živahna razgovaranja, iz katerih je izšel klic po tozadevnih predavanjih med ljudstvom po deželi.

Prvi uspeh predlogov na občnem zboru je ta, da si je društvo priskrbelo živino-zdravniko-strokovnjaka, ki bo našim ljudem brezplačno na razpolago vsak četrtek od 10. do 11. ure v društvenem uradu — v uredništvu Gospodarskega vestnika — kjer bo dajal nasvete v vseh zadevah, ki se nanašajo na živinorejo in zdravljenje bolne živine. Dalje je društvo napolnilo svojo zalogo z najraznovrstnejšimi kmetijskimi orodjem in s kmetijskimi potrebščinami sploh. Opozorjamo prav posebno na prvovrstni škli soliter in na razna semena.

Društvo je tudi član konsorcija, ki izdaja »Gospodarski vestnik«, to prevažno gospodarsko strokovno glasilo za naše ljudstvo. List ima za sedanje razmere precej naročnikov, a moral bi jih imeti še več. Dolžnost vseh, ki jim je napredek našega ljudstva na srcu, je, da list podpirajo, širijo in mu nabirajo novih naročnikov. Saj je list po vsebini, obliki in opremi takšen, da lahko vsakdo žrtvuje 10 lir naročnine zanj.

Da bo moglo društvo tudi v bodoče razvijati krepko delo in uspešno vršiti svojo nalogo, rabi v prvi vrsti podpore pri naših kmetijskih gospodarjih in posestnikih. Vsak izmed njih bi moral postati član društva in vsak naš človek bi si moral nabavljati le potom društva ali pri njem vse orodje, stroje, gnojila in potrebščine. Na ta način bi bil preskrbljen s prvovrstnim blagom, obenem pa bi podprl domačo lastno organizacijo, ki jo čaka še obilo koristnega posla, ako bo za to v javnosti dovolj pravega razumevanja.

Borzna poročila.

Valuta na tržaškem trgu.	0.03	0.04
ogrške krome	0.0330	0.0340
avstrijske krome	68.68	69.10
čehoslovaške krome	29.40	29.65
dinarji	12.25	12.75
lejl	—	—
merke	23.85	24.5
dolarji	91.50	94
francoski franki	409	415
švicarski franki	102.35	102.65
angleški funti papirnati	—	—
Tečaj:		
Adriatica	350	—
Cosulich	579	—
Dalmatia	3.4	—
Gesellschaft	164	—
Libera Trieste	628	—
Lloyd	2200	—
Lussino	810	—
Martinolich	184	—
Oceanica	16	—
Tripovich	516	—
Ampelec	550	—
Cement Dalmatia	420	—
Cement Spalato	370	—

To in ono

Tesla napoveduje prenašanje električne energije skozi zemljo. Nikola Tesla, slavni srbski fizik, ki živi od leta 1882 v Ameriki in je bil sotrudenik Edisonov in ki je iznašel po sebi imenovani električni vitel, je izjavil newyorškemu dopisniku »Daily Newsa«, da je izumil način za prenašanje električne energije skozi zemljo, namesto okoli zemlje potom kablov ali Hertzovih valov. Pripomnil je, da se pri prenašanju po njegovem sistemu razgubi na 12.000 milj 0.25% električne energije, medtem ko iznaša po sedanjem sistemu, kjer se poleg tega more govoriti le o omejenih daljavah, ta izguba 20 od sto, kar pomeni, da je 80krat tako velika, kakor v prvem primeru. Tesla je prišel do teh zaključkov na podlagi hipoteze, da ovija zemljo v gotovi višini plast razredčenega zraka, izvrstnega prevodnika elektrike, ko se mu je posrečilo ugotoviti, da se zemlja obnaša napram električnemu toku, kakor da bi bila enostavno izolirana v prostoru in da ne bi imela okoli sebe atmosfere — dobre prevodnice.

Tesla je na ta način ugotovil, da prodirajo močnejši in hitrejši električni tresaji od onih za prenašanje človeške besede dosti lažje skozi zemljo, kakor pa po kablilih ali kateremu si bodi drugemu umetnemu prevodniku. Pri tem pa je povdaril, da more le primerno prijemalo zbrati energijo, ter navedel sledeči primer: »Predstavljajte si, da je zemlja velika posoda, v katero se steka po cevi voda; pritisk bo z vseh strani, ampak do izkoriščevanja energije ne bo prišlo, dokler se ne odpre recimo kanal, ki naj spravi v tek gonilno napravo.«

DAROV!

Neimenovana daruje za Šolsko društvo L. 50. Korošec Vladko iz St. Petra na Krasu daruje o priliki otroške igre Lit 14.— za »Šolsko društvo«.

Ob priliki poseta vrliga Idrijana se nabrali postojnski fantje L. 75.— za »Šolsko društvo«. Srčna hvala vsem!

O priliki prve civilne poroke v Vel. Repnu se je med obč. svetom nabralo Lit 30 za »Š. društvo«.

Castiti gospod Josip Knava iz Drage daruje L. 10.— »Šolskemu društvu« L. 10.— »Dijaški Matici« in L. 10.— za refekcijo pri Sv. Jakobu. Denar hrani »Š. D.«

Pri svatbi Franciške Pavletič in Leopolda Lutman v Standeržu je nabrala gdca Rafaela Vizintin 102 L in sicer 34 L za »Šolsko društvo«, 34 L za Alojzijevešče in 34 L za Slovensko sirotišče.

Tvrda Narobe — Kravos daruje L. 5.— »Šolskemu društvu«. Srčna hvala vsem!

ZAHVALA

Podpisana se čutim dolžno zahvaliti se tem potom vsem onim, ki so mi pomogli ob priliki prezgodnje, nagle smrti mojega nepozabnega, nad vse ljubljene soproga

JOSIPA RAUTER

Posebno se zahajujem avtomobilnemu podjetju »Sap« za hitro pomoč, vsem darovateljem krasnih vencev, pred g. župniku, domačim pevcem za ganljive žalostinke in vsej preobitni množici, ki je spremljala pokojnika k večnemu počitku, nadej se vsem njegovim tovarišem in prijateljem, ki so tako požrtovovalno bodisi z besedo ali dejanjem pomagali meni in mojemu dvema otrokoma. Bog poplačaj vse storerj SV LUCJA, 10. marca 1924.

LJUBA RAUTER.

Mali oglasi

POSESTVO v Halozah se proda. Meri 45 orav. Obsega vse kulture, nad 8 oravov vinogorja. Dovolj stanovanja za dve večji rodini. Dovolj gospodarskega poslopja, za govedo in svinje. Pojasnila daje: Posojilnica, Narodni dom Ptuj.

SLUŽKINJA, močna, zmožna vseh del za gostilno, se išče. Barkovlje, Via Ceretto 42.

SOBICA, snažna, dobro opremljena se odda postenemu mladeniču. Naslov pri upravnistvu.

TRGOVSKI POMOČNIK, mešane stroke, išče službe v mestu ali na deželi. Naslov pri upravnistvu.

POSESTVO, 4 kilometre oddaljeno od postaje Prestranek, ob deželni cesti, 13 oravov gozda, oddaljenega 10 minut od vasi. 27 oravov njiv in travnikov, vse v bližini vasi, hiša z gospodarskim poslopjem, svinjaki, vse v dobrem stanju in dva vrta na prodaj. Pojasnila daje: Jakob Kristan, Orehek p. Prestranek.

KOLO, posteljo in več kosov hišnih potrebščin prodam radi odhoda. Zlobec, Opčine.

BABICA, diplomirana sprejema noseče. Govori slovensko. Ljubezna oskrba. Na željo zdravniška pomoč. Cene nizke, Corso Garibaldi 23/I.

KROMPIR za seme »Ida« tolminski, dva ali več vagonov, kupi Karlo Štikovič, Hrpelje-Kozina.

KROMPIR, semenski, seme za deteljo in drugo razpolagam v vsaki množini. Vinarski in gospodarski dom, Via Gelsi 3.

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Nizke cene. Zdravnik na razpolago. Govori slovensko. Slavec, Via Giulia 29.

PRODAJALNA jestvin, zelenjave in sadja se proda. Viale XX settembre 75, I desno, Papi, od 12 do 15.

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Montenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko.

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, Trst, via Mazzini 46.

KRONE po 1.90, goldinarje 5.08, 5 kronске komade 9.90 plačuje Via Ponderes 6/I, desno.

STAVBENO PODJETJE

IVAN MARTELANC & DR.

Burkovlje pri Trstu št. 62 - Tel. 12-13

izvršuje vsake vrste stavb, male in velike, šole, cerkve, občinska poslopja, ceste, vodovode, mostove, betonska in železobetonska kakor tudi pomojska dela. — Preurejuje stara poslopja ter izdeluje projekte in račune po najnižjih cenah. (201)

BANCA ADRIATICA

Ustanovljena leta 1903.

Delniška glavica Lit. 15.000.000.— popolnoma vplačana.

Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača). Podružnici: ABBADIA, ZARA.

Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo in z vzhodnimi deželami

Dale subvencije na blago, efekte in vrednosti

Otvorja kreditiva za nakup blaga. — Inkasi efektov in računov. Informacije. — Kupuje in prodaja dinarje in druge valute. Jamstvena pisma in druge operacije po najugodnejših pogojih. Sprejema vloge v tirah na hranilnici in jih obrestuje po 4%, isto notio, a vloge na tekoči račun po 4%; vezane vloge proti odpovedi obrestuje najbolje po dogovoru.

Sprejema vloge v Dinarjih ter jih obrestuje najbolje po dogovoru.

Izvršuje nakazila v tirah in dinarjih za Jugoslavijo

PEKOVSKI POMOČNIK, mlad, vešč, išče službe v mestu ali na deželi. Nastop takoj. Antonič Ernest, Brestovica št. 34 p. Monfalcone.

TRTE cepljene, prvovrstne L. 80, II. vrste L. 40, bilje L. 20 sto komadov. Pri večjih naročbah popust. Trtnica Forčič Ivan, Preserje p. Komen.

PRETIRANE CENE

plačujem za

K O Ž E

kun, zlatie, lisic, dihurjev, vidar, jazbecov, mačk, ververic, krto, divjih in domačih zajcev.

Predno prodate kože, vprašajte me za cene **D. WINDSPACH**

Trst, Via Cesara Battisti št. 10 IL nadstr., vrata 16

Sprejemajo se pošiljatev po pošti.

Pohištvo

po cenah brez konkurence

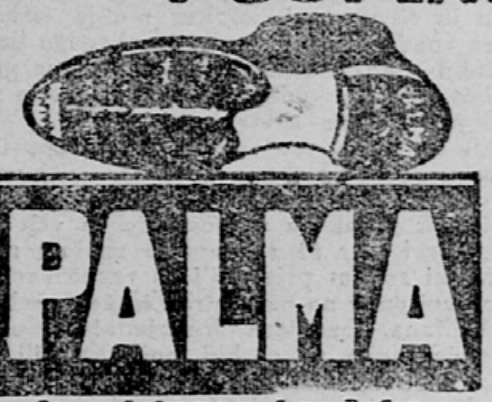
Obiščite veliko skladišče

Via Udine šte. 25.

Posiljatev na deželo z jamstvom potnega dohoda.

PETE

PODPLATI

Iz pristnega kaučuka.

„PALMA“ Trst, Via Coronio 9.

LIKVIDACIJA

vsega blaga

kisenahaja v našem skladišču

Via Mazzini

št. 39

Tiskarna „Edinost“ v Trstu

izvršuje vsa tiskarska dela točno in solidno

Prostori tiskarne se nahajajo v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20